

Jaana Joutsiluoma

SOLMUJA PARISUHTEESSA – NEUVONTA
ENNALTAEHKÄISEVÄSSÄ PERHETYÖSSÄ, PERHEEN
KOKEMUS TAPAUSTUTKIMUKSESSA

Kuntoutusohjauksen ja -suunnittelun koulutusohjelma

2010

SOLMUJA PARISUHTEESSA – NEUVONTA ENNALTAEHKÄISEVÄSSÄ PERHETYÖSSÄ, PERHEEN KOKEMUS TAPAUSTUTKIMUKSESSA

Joutsiluoma, Jaana

Satakunnan ammattikorkeakoulu

Kuntoutusohjauksen ja -suunnittelun koulutusohjelma

Toukokuu 2010

Ohjaaja: Saaristo, Sirpa ja Sallinen, Merja

Sivumäärä: 48

Liitteitä: 3

Asiasanat: kuntoutus, vuorovaikutus, syrjäytyminen

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia Solmuja Parisuhteessa – neuvonnasta saatuja kokemuksia sekä sen soveltuvuutta ennaltaehkäisevän perhetyön työmenetelmäksi. Opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa subjektiivista, mutta kokemuksellisesti yleistettävää tietoa Solmuja Parisuhteessa – neuvonnan vaikutuksista pariskuntien työstäessä parisuhdeksiään.

Tutkimus oli laadullinen ja metodisena lähestymistapana oli yksittäistapaustutkimus. Tutkimuksen kohderyhmäksi oli valittu kaksi ennaltaehkäisevän perhetyön asiakas-perhettä. Opinnäytetyön aineisto koostuu näiden kahden perheen esitetietolomakkeista sekä nauhoitetuista teemahaastatteluista. Aineisto kerättiin tammikuussa 2010. Tutkimusaineiston analyysissä käytettiin laadullisen aineiston teemoittelua.

Tutkimuksen mukaan perheet olivat kokeneet neuvonnan rakenteen selkeänä. Työskentelymenetelmä oli toimiva sekä tuloksellinen. Työskentelyn avulla parisuhteen vuorovaikutus- sekä ongelmien ratkaisutaidot olivat parantuneet. Puolison kokemusmaailman ymmärtäminen oli lisääntynyt sekä omien tunteiden ja tahdon tunnistaminen, käsitteleminen sekä ilmaiseminen olivat parantuneet. Työskentely oli vaikuttanut positiivisesti koko perheen hyvinvointiin, joten Solmuja parisuhteessa – työskentelyn nähtiin soveltuvan hyvin ennaltaehkäisevän perhetyön työmenetelmäksi.

Johtopäätöksenä voidaan todeta Solmuja Parisuhteessa – neuvonnan lisänneen parisuhdetyytyväisyyttä. Kommunikaatiotaidot sekä tunteiden käsittelyn parantuminen olivat lisänneet koko perheen hyvinvointia. Solmuja Parisuhteessa – neuvonnan antamien valmiuksien ja uusien toimintamallien voidaan katsoa auttaneen pariskuntia selviämään parisuhdekriisistään. Perheillä oli myös uusia ehdotuksia työskentelyn parantamiseksi. Parannusehdotukset koskivat menneisyystyöskentelyä ja lasten kanssa työskentelyä sekä tapaamisväliä. Tutkimustuloksia voidaan hyödyntää perhe- ja parisuhdetyön suunnittelu- ja kehittämistehtävissä sekä osana lasten- ja perhekuntoutuksen suunnittelua. Jatkotutkimuksena voitaisiin tarkastella laajemmin parisuhdetyön merkitystä koko perheen ja elämänhallinnan näkökulmasta.

THE SOLMUJA PARISUHTEESSA - COUNSELLING IN PREVENTIVE FAMILY WORK, FAMILY'S EXPERIENCE AS A CASE STUDY

Joutsiluoma, Jaana

Satakunnan ammattikorkeakoulu, Satakunta University of Applied Sciences

Degree Programme in Rehabilitation Counselling and Planning

May 2010

Supervisor: Saaristo, Sirpa and Sallinen, Merja

Number of pages: 48§

Appendices: 2

Key words: rehabilitation, interaction, social exclusion

The purpose of this thesis was to study experiences obtained from the Solmuja Parisuhteessa (Knots in the Relationship) -counselling and its applicability as a method of preventive family work. The aim of the thesis was to provide subjective but on experience level generalizable knowledge about the effects of the Solmuja Parisuhteessa -counselling as couples work through their relationship crises.

The research was qualitative, and its methodical approach was the single case study. Two client families of preventative family work were chosen as the target group of the research. The data of the thesis consisted of the preliminary background information forms of these two families, as well as recorded theme interviews. The data was assembled in January 2010. The thematizing of qualitative data was used in the analysis of the data.

According to the research, the families felt the structure of the counselling to be clear. The working method was efficient and fruitful. Through the work, the interaction skills and problem resolution skills of the relationship improved. The understanding of the spouse's experience world increased, and the recognition, processing and expression of each person's own feelings and wishes improved. The counselling work exerted a positive influence on the well-being of the whole family, and therefore the Solmuja Parisuhteessa -counselling was considered to be well suited for a working method of preventive family work.

By way of conclusion, the Solmuja Parisuhteessa -counselling can be found to have increased satisfaction with the relationship. The improvements in the communicative skills and in the processing of emotions increased the whole family's well-being. The facilities and new models of action given by the Solmuja Parisuhteessa -counselling can be regarded as having helped couples overcome their relationship crises. The families also offered new suggestions for improving the counselling work. The suggestions for improvements related to working with the past and working with children, as well as to intervals between meetings. The research results can be utilized in the planning and development of family and relationship work, and also as a part of the planning of child and family rehabilitation. For further research, more extensive study could be done on the importance of relationship work from the point of view of the entire family and coping.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	PERHETYÖ ENNALTAEHKÄISEVÄNÄ TOIMINTANA	7
2.1	Mitä on ennaltaehkäisevä perhetyö?.....	7
2.1.1	Ekokulttuurinen teoria.....	8
2.1.2	Ekokulttuurinen näkökulma perhetyössä	9
2.2	Perhetyö ja kuntoutus.....	10
2.2.1	Sosiaalinen syrjäytyminen.....	11
2.2.2	Perhetyö sosiaalisen osallisuuden vahvistajana	11
3	VOIMAVARAT, VUOROVAIKUTUS JA DIALOGI OSANA PERHEEN HYVINVOINTIA	13
3.1	Voimavaralähtöinen toimintamalli	13
3.2	Vuorovaikutus.....	14
3.3	Dialogi	15
3.4	Perheen voimavarat.....	15
3.5	Kataja – Parisuhdekeskus ry	16
3.5.1	Solmuja parisuhteessa -neuvonta	17
3.5.2	Neuvonnan prosessi.....	18
3.5.3	Tapaamisten rakenne ja aiheet sekä työskentelytavat	19
4	TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSTEHTÄVÄT	20
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	21
5.1	Laadullisen tutkimuksen taustaa	21
5.2	Aineiston hankinta	22
5.3	Aineiston käsittely ja analysointi	24
6	TULOKSET	26
6.1	Kuvaus perheistä.....	26
6.2	Perheiden kokemuksia neuvonnan rakenteesta.....	27
6.3	Kokemukset työskentelystä	31
6.3.1	Kokemukset ohjaajista	33
6.3.2	Kokemukset työskentelyn päättymisen jälkeen	35
6.4	Kokemukset koko perheen näkökulmasta	36
6.5	Ehdotukset	39

7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	40
7.1 Tutkimustulosten tarkastelua ja johtopäätöksiä	40
7.2 Tutkimuksen luotettavuuden arviointia	43
7.3 Tulosten hyödynnettävyys ja jatkotutkimushaasteita	45
LÄHTEET	46
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni aihe on syntynyt työelämän tarpeista. Ennaltaehkäisevässä perhetyössä oli syntynyt tarve löytää sellainen käyttökelpoinen työmenetelmä, jonka avulla voitaisiin tukea lapsiperheiden vanhempia löytämään omat voimavaransa parisuhde- ja perheongelmassaan. Perheohjaajat olivat kouluttautuneet Kataja ry:n Solmuja Parisuhteessa – neuvojiksi, joka oli pilottikoulutus yksittäisten parien kanssa työskentelyyn. Kyseisen työskentelymenetelmän oli ennaltaehkäisevässä perhetyössä vielä uusi, joten sen soveltuvuudesta perhetyön työskentelymenetelmäksi haluttiin lisä tietoa. Työskentelymenetelmän avulla voitaisiin tukea vanhempien parisuhde- ja perheongelmista selviytymistä ja näin tukea koko perhettä.

Opinnäytetyöni tarkoituksena on selvittää kahden ennaltaehkäisevän perhetyön asiakas- ja perhekokemuksia Kataja ry:n Solmuja Parisuhteessa – neuvonnasta parisuhde- ja perheongelmassaan. Tarkoituksena on lisäksi selvittää, kuinka Solmuja Parisuhteessa työmenetelmän käyttö tukee ennaltaehkäisevän perhetyön perustehtävää eli lapsilähtöistä koko perheen tukemista, ehkäisten näin mahdollisen sosiaalisen syrjäytymisen riskiä. Tulevana kuntoutuksenohjaajana kyseinen tutkimusaihe kiinnostaa minua, koska vuosia itsekkin perheiden kanssa työskennelleenä, olen pohtinut paljon vanhempityöskentelyä ja sen merkitystä koko perheen ja erityisesti lasten näkökulmasta. Opinnäytetyössäni pidän erityisen mielenkiintoisena perhetyön ja kuntoutuksen näkökulman yhdyntymistä asiakas- ja perhelähtöisyyden kautta, jotka molemmat pohjautuvat voimavara- ja voimavarojen kehittämiseen. Yhdyntävänä tekijänä on myös sosiaalisen kompetenssin lisääminen eli vahvistaa kykyä olla ympäristönsä kanssa tehokkaassa vuorovaikutuksessa.

Tutkimusmenetelmänä käytän laadullista eli kvalitatiivista tutkimusmenetelmää. Aineistonkeruumenetelmänä käytän laadulliselle tutkimukselle tyypillistä haastattelua, tarkemmin teemahaastattelua. Teen kahdelle asiakas- ja perheelle haastattelun, jotka sitten litteroin kokonaisuudessaan. Luen litteroidut haastattelut useaan kertaan, löydäkseni perheiden tuottamat teemat aineistoista, jotka sitten analysoin teemaanalyysin menetelmän avulla. Teemoista löydän vastauksia tutkimuskysymyksiini.

2 PERHETYÖ ENNALTAEHKÄISEVÄNÄ TOIMINTANA

2.1 Mitä on ennaltaehkäisevä perhetyö?

Käsitteenä perhetyö on vielä suhteellisen uusi ja sen täsmällinen määrittely on vaikeaa. Perhetyö on kuitenkin toimintana yleisesti vakiintunut käsite, vaikka perhetyön organisaatio, tekijät, toimintamuodot ja tavoitteet sekä sisällöt saattavat vaihdella suuresti eri paikkakunnilla. (Reijonen 2005, 9-10.) Perhetyö on perhelähtöistä asiakastyötä, joka perustuu ekokulttuuriseen teoriaan (Häggman-Laitila, Ruskomaa & Euramaa 2000, 51).

Myllärniemi (2007) kuvaa perhetyön orientaatiossa keskeistä olevan koko perheen tukemisen ja rinnalla kulkemisen. Ennaltaehkäisevällä perhetyöllä tarkoitetaan siis lapsiperheille järjestettävää matalakynnyksistä, kokonaisvaltaista, suunnitelmallista ja tavoitteellista sekä määrääikaista koko perheen tukemista eri elämänvaiheissa, huomioiden perheenjäsenten yksilölliset tarpeet. Tavoitteena on edistää ja turvata lasten kasvua, kehitystä ja hyvinvointia sekä tukea vanhemmuutta. Ennaltaehkäisevässä perhetyössä perheen kokonaistilannetta tarkastellaan aina lapsen näkökulmasta ja sitä arvioidaan lapsen kehityksellisten tarpeiden kautta. Työskentely on siis lapsilähtöistä koko perheen tukemista. (Myllärniemi 6/2007, 23–26.)

Ennaltaehkäisevä perhetyö perustuu vapaaehtoisuuteen, eikä vaadi lähetettä tai asiakkuutta lastensuojelussa. Ennaltaehkäisevän työn yhtenä tavoitteena voidaan kuitenkin nähdä lastensuojeluasiakkuuden ja muiden erityistukien tarpeen synnyn ehkäisy. Lastensuojelu näkökulmana on hyvä nähdä kaikessa lasten ja nuorten kanssa tehtävässä työssä (Melamies, Pärnä, Heino & Miller 2004, 105.) Häggman-Laitilan ym. (2000) mukaan ennaltaehkäisevän perhetyön perustehtäväksi voidaan määrittää perheiden elämänhallinnan ja omien voimavarojen käyttöönoton tukeminen sekä perheiden itsenäisen arjessa selviytymisen vahvistaminen. Ennaltaehkäisevän perhe-

työn tavoite on siis tukea ja vahvistaa vanhemmuutta sekä ohjata heitä lasten hoitoon ja kasvatukseen liittyvissä asioissa. Lisäksi tavoitteena on vahvistaa perheen omaa toimintakykyä ja tukea perheen vuorovaikutustaitoja sekä auttaa heitä vahvistamaan ja laajentamaan sosiaalisia verkostojaan, ja näin ehkäistä mahdollista sosiaalisen syrjäytymisen riskiä. (Häggman-Laitila, Ruskomaa & Euramaa 2000, 36–37.) Ennaltaehkäisevän perhetyön työskentelyä vanhempien kanssa voidaan pitää myös ennakkoivana parisuhdetyönä.

2.1.1 Ekokulttuurinen teoria

Yksilön ja ympäristön välistä vuorovaikutusta tutkivien teorioiden eli ekologisten teorioiden mukaan lapsi kehittyy vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. Pienen lapsen keskeinen ympäristö on koti ja perhe. (Rantala 2002, 20.)

Veijola (2004) kuvaa teoksessaan *Matkalla moniammatilliseen perhetyöhön* Bronfenbrennerin (1979) luomaa ekologista teoriaa, jossa perhettä lähestytään osana yhteiskuntaa, ja yksilö on osa neljällä tasolla sijaitsevaa hierarkkista ja sosiaalista järjestelmää, jossa kaikki tasot ovat vuorovaikutuksessa keskenään. Los Angelesin yliopistossa työskennellyt CHILD- tutkijaryhmä kritisoi juuri tätä ekologisen teorian hierarkkisuutta. He loivat ekokulttuurisen teorian, joka pohjautuu ekologisen näkemyksen lisäksi myös sosiokulttuuriseen näkemykseen. Teorian mukaan lapsi oppii ja kehittyy vuorovaikutuksessa, siksi lapsen osallistuminen arjen toimintatilanteisiin nähdään tärkeänä. (Veijola 2004, 26.) Rantalan (2002) mukaan Gallimore, Weisner, Kaufman & Bernheimer näkevät perheen ekokulttuurisessa teoriassa osana yhteiskunnallista kontekstia kuten Bronfenbrennerin teoriassa, mutta perhe nähdään myös omaan elämäänsä aktiivisesti vaikuttavana yksikkönä. Perheen arkeen ja lähiympäristöön liitetään olennaisena osana mukaan kulttuuri. (Rantala 2002, 21.)

Ekokulttuurisen teorian mukaan perheen arjen toimivuudella, vanhempien hyvinvoinnilla sekä lapsen kehityksellä on selkeä yhteys. Ekokulttuurinen teoria määrittää perheen kanssa tehtävän työn perhelähtöiseksi toiminnaksi, jossa perheen tarpeet korostuvat. Teoriassa tuodaan esille vanhempien ja ammattilaisten vuorovaikutussuhdetta lapsen kasvatuksessa ja kuntoutuksessa. (Määttä 1999, 78–80.)

2.1.2 Ekokulttuurinen näkökulma perhetyössä

Ennaltaehkäisevä perhetyö on kotikäyntityötä ja sen teoreettisena lähtökohta on ekokulttuurinen teoria, joka ohjaa tarkastelemaan perheen kuntoutusta ja tuen tarvetta sen luonnollisessa elinympäristössä eli kodissa. Ekokulttuurisessa teoriassa perhe nähdään oman elämänsä asiantuntijana sekä omaa elämäänsä aktiivisesti muokkaavana. Perhe itse määrittelee, millaisen merkityksen se antaa elämänsä eri tapahtumille. Ekologisten tekijöiden katsotaan kuitenkin vaikuttavan siihen, miten perhe toimii erilaisissa muuttuvissa tilanteissa. (Määttä 1999, 81–82.)

Perheen ekokulttuurinen ympäristö voidaan ajatella muodostuvan perheen sisäisistä ja ulkoisista tekijöistä. Omilla päätöksillään ja valinnoillaan perhe voi pääasiassa vaikuttaa sen sisäisiin tekijöihin, kuten esimerkiksi toimeentuloon, perheen työnjakoon ja kotitöihin sekä lastenhoidon järjestämiseen. Perheeseen vaikuttavat kuitenkin myös sen ulkopuoliset tekijät, kuten yhteiskunnan tarjoamat palvelut ja sosiaalinen tuki. (Määttä 1999, 82.) Perheet reagoivat hyvin yksilöllisesti ympäristön olosuhteisiin ja tekevät valintoja arjen tilanteissa omien voimavarojen ja rajoitusten mukaan. Perheet voivat kuitenkin tarvita yhteisön tuomaa tukea näihin muuttuviin tilanteisiin (Veijola 2004, 104).

Perhetyön lähtökohtana on ekokulttuurisen teorian mukaisesti perhekeskeinen ja asiakaslähtöinen toiminta. Perhekeskeisyys tarkoittaa sitä, että lapsi ja vanhemmat tai lapsi ja huoltajat ovat asiakkaita, joiden näkökulma ohjaa toimintaa asiakassuhteessa. Perhe nähdään tasavertaisena yhteistyökumppanina eikä vain toiminnan kohteena. Siparin (2008) mukaan perhelähtöisyys tarkoittaa perheen yksilöllisen toimintakulttuurin huomioimista (Sipari 2008, 17). Määttä mukaan perhelähtöisessä toiminnassa korostetaan kumppanuutta ja valtaistumista eli tasavertaisuutta ja vastuullisuutta sekä vanhempien aktiivista osallistumista (Määttä 1999, 100–102). Pelkosen ym. (2002) mukaan valtaistumista edistävässä vuorovaikutussuhteessa tärkeitä asioita ovat vanhempien täysivaltainen osallistuminen, yhteisesti sovitut tavoitteet, kuulluksi tulemisen kokemus, havaintokyky, asiallisuus, aito kiinnostus toista ihmistä ja hänen asiansa kohtaan sekä vapaus ilmaista tunteita. (Pelkonen & Hakulinen 2002, 204.)

Ennaltaehkäisevässä perhetyössä voidaan perhettä tukea arjen sujumisessa juuri heidän haluamallaan tavallaan. Perhekeskeinen näkökulma korostaa perheen omien voimavarojen vahvistamisen lisäksi sitä, että yhdelle tapahtunut vaikuttaa kaikkien perheenjäsenten hyvinvointiin ja toimintakykyyn. Tukemalla vanhempia heidän arjen jaksamisessaan ja – hallinnassaan, lisätään myös lapsen hyvinvointia, joka on riippuvainen perheen hyvinvoinnista ja erityisesti vanhempien parisuhteesta ja vanhemmuuden laadusta. (Sirviö 2006, 132–133.) Määttä painottaa perhekulttuurin ymmärryksen merkitystä, koska ilman tätä ei voi ymmärtää perheen elämää ja vanhempien tapaa hoitaa ja kasvattaa lastaan (Määttä 1999, 84).

2.2 Perhetyö ja kuntoutus

Järvikosken ja Härkäpään (2006) mukaan kuntoutuksen määritelmässä lähtökohtana ovat kuntoutujan henkilökohtaisten elämänprojektien toteuttamisessa ilmenevät ongelmat ja sosiaalinen integraatio. Eli kuntoutuksen yleistavoitteena on auttaa kuntoutujaa toteuttamaan elämänprojektejaan ja ylläpitämään elämänhallintaansa silloin, kun sen mahdollisuudet ovat jostain syystä uhattuina tai heikentyneet. Kuntoutus määritellään ihmisen (ihmisten) ja ympäristön muutosprosessina, ja sen tavoitteena on lisätä kokonaisvaltaista hyvinvointia. (Järvikoski & Härkäpää 2006, 13; 17–20.)

Perhetyö ja kuntoutus yhdentyvät yhteisen viitekehyksen kautta. Niin perhetyössä kuin kuntoutuksessa on asiakas- ja perhelähtöisyyden lähtökohtana voimavarasuuntautuneisuus. Kuntoutuksen perinteisen vajavuuskeskeisen toimintamallin rinnalle on noussut ekologinen toimintamalli sekä valtaistuminen. Tällöin kuntoutus nähdään yksilön ja ympäristön suhteen muutokseksi, ja korostetaan kuntoutujan osallistumista ja vaikutusmahdollisuuksia. Järvikosken ym. (2006) mukaan valtaistumisessa on tärkeää, että yksilö kokee oman hallinnan tunteensa vahvistuvan kuntoutusprosessin aikana. Tällöin yksilö voi omaksua sellaisia toimintamalleja, joiden kautta hän voi suunnitella sekä toteuttaa omia elämänprojektejaan paremmin. Heidän mukaansa onkin tärkeää selvittää, millaisia perheen käytössä olevat selviytymisstrategiat ovat. (Järvikoski & Härkäpää 2006, 126–127.)

Perheiden näkökulmasta valtaistuminen tarkoittaa, että ammattilainen uskoo vanhempien tietoihin, taitoihin ja muuttumisen mahdollisuuksiin. Valtaistumisen voidaan ajatella tarkoittavan myös aktiivista asiakkuutta. (Määttä 1999, 101–102.) Jokaisella perheellä on omat vahvuutensa ja ammattilaisten on yhdessä perheen kanssa löydettävä nämä voimavarat ja vahvuudet (Veijola 2004, 30). Tämä lisää perheen omaa toimintakykyä siten, että perhe on entistä vähemmän riippuvainen ammatillisesta tuesta (Määttä 1999, 105). Kuntoutuksen ja perhetyön yhtenä tavoitteena on myös sosiaalisen syrjäytymisen ehkäisy.

2.2.1 Sosiaalinen syrjäytyminen

Järvikosken ja Härkäpään (2006) mukaan sosiaalisen syrjäytymisen uhkaa on tällä vuosituhannella alettu pitää myös kuntoutuksen perusteena. He kuvaavat sosiaalista syrjäytymistä prosessiksi sekä tilakäsitteeksi, jota voidaan tarkastella yhteiskunta- ja yksilötasolla. (Järvikoski & Härkäpää 2006, 135.) Yksilötasolla syrjäytymistä on kuvattu moniulotteisena huono-osaistumisena, eli syrjäytymiseen johtavia ns. syrjäytymisindikaattoreita on enemmän kuin yksi. Tällaisia tekijöitä ovat mm. ystävien ja luottamuksellisten ihmissuhteiden puuttuminen, kuormittavat elämäntapahtumat ja yhteiskunnallisen osallistumisen vähäisyys. (Järvikoski & Härkäpää 2006, 137.)

2.2.2 Perhetyö sosiaalisen osallisuuden vahvistajana

Ennaltaehkäisevän perhetyön yhtenä kuntoutuksellisena tavoitteena voidaan pitää perheiden sosiaalisen osallisuuden vahvistamista eli syrjäytymisen ehkäisyä. Sosiaalinen tuki on yksi sosiaalisen verkoston ominaisuuksista ja se voidaan määritellä sosiaalisista suhteista saatavaksi voimavaraksi.

Vahteran & Uutelan (1994) mukaan sosiaalisella tuella tarkoitetaan sosiaalisiin suhteisiin liittyvää terveyttä edistävää tai stressiä ehkäisevää tekijää. Sosiaalinen tuki voi olla luonteeltaan aineellista, toiminnallista, tiedollista, henkistä tai emotionaalista tukea. Tuen antaja voi olla perhe, lähiyhteisö, ammattihenkilöt ja julkiset palvelutahot sekä yhteisöt. Verkostoilla on erilaisia voimavaroja ja niiden toiminta yleensä perustuu vastavuoroisuuden periaatteelle. Sosiaalisen tuen luonteeseen kuuluva vas-

tavuoroisuuden noudattaminen voi kuitenkin alentua esimerkiksi pitkäaikaisesti elämää kuormittavassa tilanteessa, mikä alentaa omalta osaltaan tuen saatavuutta tai halukkuutta sen vastaanottamiseen. Sosiaalisen tuen on todettu vaikuttavan psyykkiseen hyvinvointiin ja se vahvistaa luottamusta tuen saantiin silloin, kun tilanne sitä vaatii. (Vahtera & Uutela 1994, 1055–1056.)

Ennaltaehkäisevä perhetyö ja varhainen tuki ovat ns. matalan kynnyksen tukea perheille. Perhetyön on mahdollista jo varhaisessa vaiheessa tunnistaa ne tekijät, jotka ennakoivat perheiden mahdollista syrjäytymisen uhkaa. Perhetyön tarjoama sosiaalinen tuki perheille on tietotukea, arvostustukea ja aineellista tukea sekä tunnetukea (Vahtera & Uutela 1994, 1055- 1056). Toisin sanoen perheille annettava sosiaalinen tuki on mm. neuvoja ja ehdotuksia, myönteistä palautetta perheen kyvyistä ja tekemisistä, konkreettista apua, kuuntelua ja rohkaisua sekä empaattisuutta. Sosiaaliset taidot, sosiaaliset verkostot ja sosiaalinen tuki ovat tärkeitä tekijöitä perheen hyvinvoinnille.

Järvinen ym. (2006) toteavat Järvinen (2001) esittävän vaihemallissaan, että syrjäytyminen on elämänhistoriallinen prosessi, jonka ensimmäiset indikaattorit voidaan nähdä jo lapsuudessa esimerkiksi oppimisvaikeuksina, siksi tämän uhan varhainen tunnistaminen on tärkeää. (Järvinen & Härkäpää 2006, 137.) Perheen arjen toiminnot, joissa perhe toimii yhdessä, kasvattavat sosiaalisuutta sekä opettavat arkielämässä pärjäämistä ehkäisten näin myös syrjäytymistä (Sipari 2008, 71).

Järvinen ym. (2006) mukaan syrjäytymisen ehkäisyssä on otettava huomioon myös leimaantumisen vaara jos keskitytään vain erityisryhmiin, kuten esimerkiksi pitkäaikaistyöttömiin tai vajaakuntoisiin. Heidän mukaansa sosiaalinen osallisuus periaatteena tarkoittaa erilaisuuden ja yksilöllisyyden hyväksymistä, jolloin ihmisten erilaisuus ja ainutkertaisuus onkin kaikessa suunnittelussa ja toiminnassa lähtökohtana. (Järvinen & Härkäpää 2006, 139.)

3 VOIMAVARAT, VUOROVAIKUTUS JA DIALOGI OSANA PERHEEN HYVINVOINTIA

3.1 Voimavaralähtöinen toimintamalli

Ennaltaehkäisevässä perhetyössä, kuten myös Solmuja parisuhteessa – neuvonnassa, näkökulmana on voimavaranäkökulma, joka korostaa asiakkaan – ja perheen omia voimavaroja ja vahvuuksia sekä perheen itsemääräämistä. Voimavaranäkökulma perustuu voimavaroja ja voimaantumista (empowerment) koskevaan teoria- ja tutkimustietoon.

Voimaantumisteoria on Siitosen (1999) mukaan ihmisen henkilökohtainen ja sosiaalinen prosessi, jossa voimaantuminen lähtee ihmisestä itsestään eikä voimaa voi antaa toiselle. Voimaantumista voidaan kuitenkin tukea esimerkiksi avoimuudella, rohkeaisemalla, toiminnanvapaudella sekä luottamukseen, turvallisuuteen ja tasa-arvoisuuteen pyrkimisellä. Siitosen mukaan voimaantuminen vaikuttaa myös sitoutumiseen. (Siitonen 1999, 117–118; 130–131; 141–142.) Järvikoski & Härkäpää (2006) käyttävät empowerment- käsitteestä suomennosta valtaistuminen. Heidän mukaansa valtaistuminen merkitsee yksilön psyykkisen, kognitiivisen ja emotionaalisen prosessin lisäksi muutoksia olosuhteissa. Muutosten tulee olla sellaisia, että ne johtavat myös käytännön toiminnassa näkyviin muutoksiin. (Järvikoski & Härkäpää 2006, 130–131.)

Keltinkangas-Järvisen (2000) mukaan elämänhallinta alkaa oman itsensä tuntemisesta. Yksilön tulee kuitenkin tietää mitä hän toivoo ja tavoittelee, jotta hän voi hallita elämänsä. Minäkuva on käsitys omasta itsestä, omista voimavaroista, vahvuuksista, omasta osaamisesta, arvoista ja elämän päämääristä sekä heikkouksista. Minäkuva ohjaa valintoja ja päätöksentekoa. Mitä tietoisempia ja harkitumpia nämä yksilön tekemät ratkaisut ovat, sitä enemmän ihminen kykenee hallitsemaan elämänsä. Identiteetin katsotaan olevan vahvasti sidoksissa oman kulttuurin tuntemukseen. Keltinkangas-Järvinen määrittelee itsetunnon ihmisen voimavaraksi. (Keltinkangas-Järvinen 2000, 15; 17–21.)

Siitosen (1999) mukaan voimaantumisen näkökulmasta on merkityksellistä, millaisena ihminen ajattelee muiden häntä pitävän tai millainen haluavat hänen olevan. Toinen tärkeä tekijä voimaantumisessa on hänen mukaansa sillä, millainen ihminen itse haluaa olla. Voimaantumisprosessissa minäkäsityksellä on merkitystä, koska se on yhteydessä siihen, millaisia odotuksia ihmisellä on tulevaisuuden suhteen ja miten hän arvioi omat voimavaransa suhteessa näihin odotuksiin. (Siitonen 1999, 130–132.)

3.2 Vuorovaikutus

Perhesuhteet eroavat muista ihmissuhteista suhteen pitkäaikaisuuden ja elintärkeyden vuoksi. Nämä seikat luovat myös sellaisia paineita ja mahdollisuuksia perhesuhteisiin, joita ei muissa ihmissuhteissa ole. Perheen arjen sujumisen ja ongelmien ratkaisutaitojen vuoksi on tärkeää, että perheessä kyetään keskustelemaan, olemaan vuorovaikutuksessa.

Kauppilan (2005) mukaan vuorovaikutuksen edellytyksenä ovat hyvät viestintätaidot. Hyvän viestinnän kautta on mahdollista luoda toimiva suhde toiseen, ja näiden taitojen kehittäminen vähentää epäselvyyksiä ja virhetulkintoja ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa. Hänen mukaansa voidaan siis ajatella, että viestintätaitojen kehittäminen vähentää ihmisten välisiä kommunikaatio-ongelmia mm. parisuhteessa, kun esimerkiksi ristiriitatilanteissa parit osaavat paremmin ilmaista toiselle omia halujaan, pyrkimyksiään sekä tunteitaan ja tarpeitaan. Kun viestintä on avointa ja luottamuksellista, voidaan puolustaa omaa itseä ja vaikuttimia, silti rikkomatta toisen oikeuksia tai antamalla tarpeettomasti itse periksi. Kommunikaatiovaikeuksien ajatellaan lisäävän ristiriitoja. Hän korostaakin keskustelun tärkeyttä, koska se lisää ihmissuhteiden toimivuutta ja läheisyyttä. (Kauppila 2005, 25.)

Muttosen (1995) suomennoksessa Millerin ym. (1991) teoksesta puhutaan viestinnän merkityksellisyydestä parisuhteen muutosprosessissa. Myös he toteavat viestinnän toimivuudella olevan yhteyden siihen miten muutosprosessi onnistuu, kehittyy tai epäonnistuu. Hän kuvaa viestinnässä olevan kaksi tekijää, asenne jossa näkyy kaikki arvot, uskomukset ja tunteet sekä käytös, joka nousee sekä kuvaa taustalla olevia

asenteita. Viestinnässä nämä molemmat tekijät näkyvät sekä itsensä että toisen arvostuksena tai epäarvostuksena. Se mitä tahtoo, toivoo ja mihin pyrkii, ilmenee teoissa itselle, toiselle ja meille. Viestinnästä, sanallisesta sekä sanattomasta tehdään havaintoja, jotka synnyttävät ajatuksia eli odotuksia, uskomuksia ja tulkintoja. Näistä puolestaan syntyy tunteet, joita mm. ennakko-odotukset määrittävät. Tunteista syntyy tunteita esimerkiksi syyllisyys vihantunteista. Kun kykenee tunnistamaan nämä tunteet, on itsensä hallinta parempaa, mikä puolestaan lisää hyvinvointia sekä vuorovaikutuksen toimivuutta. Tämän teoksen ristiriitojen ratkaisumallia on käytetty Solmuja Parisuhteessa – kurssimallin pohjana (Muttonen 1995, 11–15.)

3.3 Dialogi

Dialogin käsite on peräisin filosofi Sokratekselta (470–399 eKr.) Yleisesti dialogin käsitteellä tarkoitetaan kaksinpuhelua, vuoropuhelua tai keskustelua, jossa vuorovaikutus nähdään vastavuoroisena suhteena, jossa molemmat vaikuttavat. Dialogiseen työskentelyyn kuuluvat yksilöllisyyden ja erilaisuuden hyväksyminen.

Väisäsen ym. (2009) mukaan dialogi tarkoittaa vuorovaikutusta ja kuuntelua, yhdessä ajattelemisen tilaa. Se on keskusteluyhteys, jossa jokaisen mielipide on arvokas, ja jossa jokainen arvostaa toinen toistaan. Dialoginen prosessi tapahtuu suhteessa ajatteluun ja dialogissa tärkeitä taitoja ovat odottamisen, kuuntelun ja puhumisen taidot. Näitä taitoja voi oppia teorian kautta ja niitä voi harjoitella rooliharjoitusten avulla. Onnistuneessa dialogissa saadaan siis tietoa toisen kokemasta todellisuudesta ja samalla voidaan jäsentää ja arvioida omaa todellisuutta. Parisuhteessa dialogi on antautumista kommunikaatioon emotionaalisella tasolla. (Väisänen, Niemelä & Surra 2009, 11–12; 27.)

3.4 Perheen voimavarat

Perheen voimavarat ja voimaantuminen ovat yhteydessä perheen hyvinvointiin (Siitonen 1999, 189). Perheen voimavarat muodostuvat vanhempien voimavaroista, perheen yhteisistä voimavaroista sekä lapsen voimavaroista. Vanhempien voimavarat ovat vanhempaan ja hänen ympäristöönsä liittyviä tekijöitä. Ne auttavat häntä kehit-

tymään vanhempana, puolisona ja yhteisön jäsenenä sekä auttavat välttämään kuormitustekijöitä tai selviytymään niistä. Vanhempien voimavarat antavat suotuisat kasvu- ja kehitysmahdollisuudet lapselle. (Pelkonen & Hakulinen 2002, 207–208.)

Vanhempien persoonallisia voimavaroja ovat esimerkiksi hyvä terveydentila, itsetunto, vuorovaikutus- ja ongelmanratkaisutaidot ja mielekkyyttä ja iloa tuottavat asiat sekä kyky tunnistaa vaihtoehtoisia ratkaisuja ja mahdollisuuksia. Perheen yhteiset voimavarat muodostuvat sisäisistä sekä ulkoisista voimavaroista, kuten esimerkiksi parisuhteen toimivuudesta, vanhempien ja lasten turvallisista ja avoimista suhteista, perheen elämäntavoista ja aineellisista voimavaroista sekä perheen ulkopuoleltaan saamasta tuesta. Lapsen voimavaroja perheessä ovat esimerkiksi ikä ja itsetunto. (Pelkonen & Hakulinen 2002, 207–208.)

Vanhempien voimavaroja kuormittavia tekijöitä ovat Pelkonen ym. (2002) mukaan esimerkiksi hallinnan puute, käsittelemättömät tunteet sekä huono itsetunto. Perheen voimavaroja kuormittavina tekijöinä voidaan pitää esimerkiksi perheenjäsenten välisiä huonoja suhteita, sosiaalisten suhteiden riittämättömyyttä, ajanpuutetta sekä perheen muutosvaiheita, kuten lapsen syntymää, muuttoa ja avioeroa. Lapsen voimavaroja kuormittavina tekijöinä ovat varhaisen vuorovaikutuksen ongelmat, turvattomuuden sekä heitteille jättö. (Pelkonen & Hakulinen 2002, 207–208.)

Perheelle voimavaroja antavia tekijöitä ovat mm. toimiva vanhemmuus, kyky vaikuttaa perheen elämään sekä tukiverkostot joilta saa apua. Häggman- Laitilan ym. (2000, 30–31) mukaan onkin välttämätöntä tunnistaa perheen voimavarat. Tunnistaminen on erityisen tärkeää varhaisen tuen saamiseksi perheille, joilla on kuormittavia tekijöitä runsaasti ja voimia antavia tekijöitä vähän.

3.5 Kataja – Parisuhdekeskus ry

Kataja – Parisuhdekeskus ry on perustettu vuonna 1994. Yhdistyksen toiminnan tavoitteena on toimia perheen ja sen yhteistyökyvyn tukemiseksi lisäämällä ihmisten itsetuntemusta, viestintätaitoja ja luovaa ongelmanratkaisua. Erityisesti Kataja ry pyrkii tukemaan parisuhdetta, joka on perheen ydinsuhde. (Kataja ry 2006.) Solmuja

Parisuhteessa – projektin Kataja ry on toteuttanut Raha-automaattiyhdistyksen tuella vuosina 2006–2008. Uutena toimintamuotona vuonna 2009 Kataja ry käynnisti Solmuja Parisuhteessa -parisuhdeneuvojien koulutuksen ja Solmuja Parisuhteessa – parisuhdeneuvonnan yksittäisille pareille. Solmuja parisuhteessa – toiminta on voimavarakeskeistä, vuorovaikutukseen ja paridialogiaan perustuva työmenetelmä.

3.5.1 Solmuja parisuhteessa -neuvonta

Solmuja Parisuhteessa – työskentelyssä parisuhteen kriisistä käytetään ilmausta solmu. Jokaiseen parisuhteeseen kuuluvat ajoittain myös erilaiset ongelmat. Kyseessä on silloin solmu, kun ongelmat tuntuvat suurilta tai monimutkaisilta. Solmu voi olla molempien tai vain toisen kokemus parisuhteen tilasta. Solmu estää tai vaikeuttaa kumppanien aidon tunnetason yhteyden toisiinsa. (Kinnula 2006, 5.) Solmuja parisuhteessa – neuvontaa toteuttavat Kataja ry:n Solmuja Parisuhteessa -neuvojakoulutuksen suorittaneet henkilöt ympäri Suomen. Työskentely on suunnattu pareille, jotka etsivät työkaluja parisuhteensa solmujen ratkomiseen, vuorovaikutuksensa kehittämiseen, läheisyytensä löytämiseen sekä keskinäisen yhteytensä vahvistamiseen.

Solmuja parisuhteessa – toimintamallin pohjana on käytetty vuorovaikutustaitojen kurssia sekä ristiriitojen ratkaisumallia, jotka perustuvat vuorovaikutukseen ja paridialogiaan sekä voimavaralähtöisyyteen. Solmuja parisuhteessa – työskentelyn tavoitteena on oppia puhumiseen ja kuuntelemiseen liittyviä perustaitoja sekä ristiriitojen ratkaisutaitoja. Solmuja parisuhteessa työskentely lisää ymmärrystä puolisoiden välillä. Kumpaakin puolisoa autetaan ymmärtämään myös toisen näkökulmasta, mistä solmutilanteessa on kysymys. Työskentelyn avulla parin on mahdollista ymmärtää miten heidän solmu on syntynyt, mitä tunteita ja millaisia käsittelemättömiä asioita siihen mahdollisesti liittyy. Kun on syntynyt ymmärrys mistä solmussa on kyse, voi selkeämmin miettiä, mitä kumpikin tahtoo tässä tilanteessa ja millaisen toiminnan avulla asetettu päämäärä olisi mahdollista saavuttaa. (Solmuja parisuhteessa – neuvonnan kirja, 4-6.)

Solmuja parisuhteessa – neuvonnassa on selkeä rakenne ja se etenee prosessina, jolla on ennalta määritelty kesto, vähintään kahdeksan tapaamiskertaa. Tarpeen vaatiessa

parin kanssa yhdessä sopien voidaan järjestää 1-2 lisäkertaa. Jokaisella tapaamisella on oma teemansa sekä teemaan liittyvät harjoitukset. Työskentelyn runko ei rakennu parin esiin nostamiin teemoihin vaan valmiiseen etenemismalliin, vaikka luonnollisesti asiakasparin asiat vaikuttavatkin keskeisesti työskentelyyn. (Solmuja parisuhteessa – neuvojan kirja, 7.)

3.5.2 Neuvonnan prosessi

Neuvonnan prosessi käynnistyy, kun asiakas saa tiedon Solmuja parisuhteessa – työskentelystä esimerkiksi Kataja ry:n kotisivuilta ja ottaa yhteyttä parisuhdeneuvojaan. Neuvoja varmistaa menetelmän soveltuvuuden kiinnostuneen pariskunnan elämäntilanteeseen.

Yhteydenoton jälkeen neuvoja lähettää asiakaspariskunnalle infokirjeen, jonka liitteenä on esitietolomake, tai vaihtoehtoisesti neuvoja tekee heille puhelinhaastattelun. Neuvoja voi itse harkita, haluaako hän käyttää esitietolomakkeita vai haastattelua tai näitä molempia. Usein on kuitenkin hyvä vielä suorittaa haastattelu molemmille puolisoille erikseen. Haastattelussa asiakkaat saavat ensikosketuksen neuvojaan ja näin he voivat luoda hänestä mielikuvan esimerkiksi kuuntelijana. Haastattelun yhteydessä neuvoja voi kertoa enemmän työskentelystä sekä tarkistaa mahdollisesti epäselviksi jääneitä asioita. Samalla neuvoja voi verrata parin odotuksia työskentelyn tavoitteisiin sekä varmistaa molempien motivaation työskentelyyn, koska on tärkeää, että molemmat kumppanit aikovat tulla jokaiseen tapaamiseen. (Solmuja parisuhteessa – neuvonnan kirja, 8-9.)

Lisäksi asiakaspariskunta saa kirjeen, joka sisältää ”Odotukset ja toiveet” -lomakkeet, puhumisen- ja kuuntelemisen taidot sekä Solmuja parisuhteessa – kirjat. Molemmat kumppanit täyttävät ja palauttavat ”Odotukset ja toiveet” – lomakkeet sekä lukevat Solmuja parisuhteessa – kirjasta luvun Solmu ennen ensimmäistä tapaamista. Työskentely etenee teemoittain kahdeksan tapaamiskerran ajan. Tapaamisten välissä kumpikin kumppani työstää prosessia tekemällä kulloinkin annetut työkirja tehtävät ja lukukappaleet. (Solmuja parisuhteessa – neuvojan kirja, 8-9.)

3.5.3 Tapaamisten rakenne ja aiheet sekä työskentelytavat

Solmuja parisuhteessa tapaamiset noudattavat pääasiassa samaa rakennetta eli aloitus, virittävä tehtävä, teematyöskentely ja päätös. Tapaamisten tuttu eteneminen luo turvallisuutta asiakkaalle sekä neuvojalle.

Tapaamiset aloitetaan aina kuulumisilla, jolloin puoliset saavat kertoa niistä oivaluksista ja asioista mitä heille on tapahtunut edellisen tapaamisen jälkeen. Jokaiseen tapaamiskertaan kuuluu myös oma virittävä tehtävä, joka johdattaa teematyöskentelyyn. Teematyöskentelyn teemaa käsitellään kunkin parin oman elämän ja solmutilanteen näkökulmasta. Teematyöskentelyyn sisältyvät myös kotitehtävät, joita paris-kunta tekee tapaamisten välissä. Kotitehtävien tarkoitus on antaa tietoa teemasta sekä herättää omaa pohdintaa, niiden tekeminen on välttämätön edellytys työskentelyn etenemiselle. Tapaamisten päätös rakentuu matkapäiväkirjan kirjoittamisesta, palautteen antamisesta kumppanille sekä seuraavan tapaamisen pohjustamisesta ja kotitehtävien antamisesta. (Solmuja parisuhteessa – neuvojan kirja, 10–13.)

Kullakin kahdeksalla tapaamisella on oma ennalta suunniteltu aihe.

1. Solmu parisuhteessa.
Työskentelyn aloitus ja solmun määrittely
2. Miten tähän on tultu?
Yhteisen taipaleen tarkastelu
3. Miltä tuntuu?
Omien ja kumppanin tunteiden tunnistaminen
4. Seksuaalisuus solmussa?
Kehon viestien kuunteleminen
5. Missä ollaan nyt?
Solmutilanteen jäsentäminen
6. Mitä tahdon?
Toiveet, unelmat ja päämäärät
7. Miten toimitaan?
Sanoista tekoihin
8. Mitä eväitä saatiin?
Yhteenveto ja palaute

Solmuja parisuhteessa – neuvonnan työskentelytavat ovat yksilötyöskentely, parikeskustelut, toiminnalliset harjoitukset, matkapäiväkirja sekä kotitehtävät. Jokaiseen tapaamiseen kuuluu yksilötyöskentelyä, jonka tarkoituksena on, että kukin saa rauhas-
sa pohtia omasta näkökulmastaan parisuhteen asioita. Valtaosa työskentelyn parikes-
kusteluista on pariskunnan keskinäistä keskustelua eli paridialogia, tällaisia työsken-
telytapoja ovat mm. eläytyvä kuuntelu ja kuullun tarkistaminen. Osa työskentelystä
on toiminnallista, kuten monet virittävät tehtävät ja harjoitukset. Toiminnallisten har-
joitusten avulla autetaan mm. ilmaisemaan konkreettisesti sellaista, mitä voi olla
muuten vaikea sanoittaa. Lisäksi kussakin tapaamisessa kirjoitetaan matkapäiväkir-
jaa, joka vahvistaa tärkeiden oivallusten tekemistä ja niiden muistamista. Tapaamis-
ten päätteeksi annetaan kotitehtävät, jotka liittyvät teemoihin ja ilman niiden teke-
mistä työskentely seuraavassa tapaamisessa ei ole mahdollista. Kotitehtävien tarkoi-
tus on tukea prosessin etenemistä myös tapaamisten välissä. (Solmuja parisuhteessa –
neuvojan kirja, 12–13.)

4 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSTEHTÄVÄT

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää kahden ennaltaehkäisevän perhetyön
asiakasperheen kokemuksia Kataja ry:n Solmuja Parisuhteessa – neuvonnasta pa-
risuhdekriisissään. Saatujen kokemusten avulla tuotettua tietoa on Kataja Ry:n mah-
dollista halutessaan myöhemmin hyödyntää suunnittelu- ja kehittämistehtävissä.
Tarkoituksena on lisäksi selvittää, kuinka Solmuja Parisuhteessa työmenetelmän
käyttö tukee ennaltaehkäisevän perhetyön perustehtävää eli lapsilähtöistä koko per-
heen tukemista, ehkäisten mahdollisen sosiaalisen syrjäytymisen riskiä. Tutkimuk-
sessa saatuja tuloksia on mahdollista hyödyntää myös ennaltaehkäisevän perhetyön
kehittämisessä.

Tutkimustehtävät ovat:

1. Mikä on perheiden kokemus Solmuja Parisuhteessa – neuvonnasta?
2. Miten Solmuja Parisuhteessa – neuvonta soveltuu ennaltaehkäisevän perhetyön työmenetelmäksi?

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

5.1 Laadullisen tutkimuksen taustaa

Tutkimuksen metodisena lähestymistapana on case-tutkimus eli yksittäistapaustutkimus, joka on kvalitatiivista tutkimusperinnettä. Kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus ei pyri yleistettäviin tuloksiin eikä mittaamiseen, vaan sen avulla on tarkoitus selvittää tutkittavaan ilmiöön liittyviä konkreettisia asioita ja kuvata todellista elämää. Tämän vuoksi onkin ymmärrettävää, että laadullisessa tutkimuksessa pyritään aina käyttämään ihmistä. (Eskola & Suoranta 1998, 61, Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2008, 130; 157.)

Laadullisessa tutkimuksessa keskitytään tutkimaan pientä määrää tapauksia. Kohde-ryhmä eli otos on pieni ja se on valittu harkinnanvaraisesti. Laadullisessa tutkimuksessa aineiston tieteellisyyden kriteeri ei ole määrä vaan laatu. Tapaustutkimus on nimensä mukaisesti tutkimustyyppi, jossa pysytään joko muutamassa tai jopa yhdessä havaintoyksikössä, ja se sopii tutkimusmenetelmäksi silloin, kun tavoitellaan ymmärrystä jonkin yksilön sisäisestä dynamiikasta: Aineiston keruussa käytetään erilaisia tapoja ja käsiteltävä aineisto muodostaa kokonaisuuden eli tapauksen. (Eskola & Suoranta 1998, 18; 61, Hirsjärvi & Hurme 2000, 58, Hirsjärvi ym. 2008, 160.)

Opinnäytetyöni tarkoituksena on ymmärtää ja tulkita tutkittavaa ilmiötä eli kahden perheen kokemusta parisuhdekriisin työstämisestä, Solmuja parisuhteessa työmenetelmän avulla ennaltaehkäisevässä perhetyössä. Tutkimuksen tarkoituksena ei ole tuottaa tilastollista tms. määrällistä tietoa tutkittavasta asiasta.

5.2 Aineiston hankinta

Tutkimuksen kohderyhmäksi on valittu ennaltaehkäisevän perhetyön asiakkaista kaksi paria. Haastattelun aikana toinen pari vielä työsti parisuhdekriisiään perheneuvojen ohjaamina Solmuja parisuhteessa – työmenetelmän avulla. Toinen tutkimukseen osallistuvista pareista puolestaan oli jo saattanut loppuun Solmuja parisuhteessa työskentelynsä. Heidän osaltaan oli mahdollista tarkastella myös uusien opittujen ratkaisu- ja toimintamallien juurtumista käytäntöön. Tutkimukseen osallistuneista pareista toisella oli koko perhettä koskeva asiakkuus ennaltaehkäisevässä perhetyössä. Toisen parin kohdalla asiakkuus sisälsi ainoastaan vanhempien Solmuja parisuhteessa työskentelyn. Lisäksi valintaan vaikutti se seikka, että ennalta ehkäisevän perhetyön työmuotona Solmuja parisuhteessa – neuvonta oli vielä suhteellisen uutta, eikä näin ollen useita pareja ollut tutkimukseen käytettävissä. Opinnäytetyön aineisto koostuu näiden kahden haastateltavan parin esitietolomakkeista sekä parien nauhoitettavasta teemahaastattelusta. Opinnäytetyölle on myönnetty materiaali-, haastattelu- ja tutkimusluvut tarvittavilta tahoilta. (LIITTEET 1., 2. ja 3.)

Tutkimuksen tekijä sai perheohjaajilta parien suostumuksella heitä koskevat esitietolomakkeet. Esitietolomakkeista sain tietoa siitä, miksi kyseinen pari oli hakeutunut Solmuja parisuhteessa – työskentelyyn, ja mitä odotuksia ja tavoitteita heillä oli työskentelylle. Lisäksi sain tietoa parisuhteen vahvuuksista ja mahdollisista aiemmista tukitoimista. Tapasin tutkimuksen alkuvaiheessa kyseiset parit, jolloin esittelin itseni sekä oppilaitoksen ja koulutusohjelman, jonka puitteissa kyseinen opinnäytetyö tehdään. Lisäksi haastateltaville selvitettiin yhteistyöhön osallistumisen vapaaehtoisuus ja korostettiin tutkimuksen luottamuksellisuutta. Haastateltavat allekirjoittivat tämän jälkeen myös kirjallisen suostumuksen osallistumisestaan nauhoitettavaan tutkimukseen. Lisäksi vaihdettiin yhteystietoja haastattelun ajankohdan sopimista varten. Yhteystiedot mahdollistivat myös sen, että halutessaan lisää tietoa tutkimukseen liittyvistä asioista tai halutessaan perua osallistumisensa haastatteluun, voisivat he olla yhteydessä minuun.

Valitsin haastattelun metodikseni, jotta pareilla olisi paremmat mahdollisuudet tuoda esille itseään koskevia asioita ja omaa kokemustaan. Haastattelun aikaan on myös mahdollisuus tehdä selventäviä ja tarkentavia kysymyksiä. Lisäksi koin saavani heil-

tä enemmän tietoa haastattelun avulla kuin lomakkeella. Haastattelut toteutettiin parihaastatteluina, joka on yksi ryhmähaastattelun alamuoto ja se on käytetty haastattelutyypiksi esimerkiksi perhetutkimuksissa (Hirsjärvi & Hurme 2001, 48). Parihaastattelu oli mielestäni perusteltua, koska haastattelun avulla tutkittiin molempia osapuolia koskevia asioita. Parit kertoivat parisuhdekriisinsä työstämiseen liittyvistä omista kokemuksistaan ja Solmuja Parisuhteessa – neuvonnan vaikutuksista ja soveltuvuudesta tämän kriisin työstämiseen.

Teemahaastattelu on lomakehaastattelun ja avoimen haastattelun välimuoto ja sille on tyypillistä, että haastattelun teema-alueet ovat tiedossa, mutta kysymysten tarkka muoto ja järjestys puuttuvat. (Hirsjärvi ym.2008, 203.) Eskola & Suoranta toteavat, että haastattelijan tehtävä on varmistaa, että kaikki etukäteen suunnitellut teema-alueet käydään kuitenkin läpi, vaikka niiden järjestys ja laajuus vaihtelisi eri haastatteluissa. Käytettävät teemat takaavat sen, että jokaisen haastateltavan kanssa on puhuttu samoista asioista edes jossain määrin. (Eskola & Suoranta 1998, 87 – 88.) Tiedonkeruumenetelmänä haastattelu sopii hyvin tutkimustehtävääni, koska siinä ihminen nähdään tutkimustilanteessa subjektina, jolle on annettava mahdollisuus tuoda esiin itseään koskevia asioita mahdollisimman vapaasti ja hän on merkityksiä luova ja aktiivinen osapuoli tutkimuksessa. (Hirsjärvi ym.2008, 200.)

Teemahaastattelurunko muodostui seuraavasti:

- Taustatiedot; ikä, siviilisääty, parisuhteen kesto, mahdolliset aikaisemmat parisuhteet sekä lasten iät
- Kokemukset neuvonnan rakenteesta
- Kokemukset työskentelystä ja sen vaikutuksista
- Kokemukset neuvonnan vaikutuksista koko perheen näkökulmasta
- Mitä muuta haluat kertoa

Ennen haastattelua pyrin tekemään haastattelutilanteista optimaalisia siten, että huomioin jokaisen haastateltavan yksilöllisyyden. Esimerkiksi toisen parin kanssa juotiin yhdessä kahvit ennen varsinaista haastattelua. Lisäksi juttelin molempien parien kanssa yleisistä asioista, aikatauluun liittyvistä asioista ja haastattelun kulusta sekä tutkimuksen etenemisestä haastattelun jälkeen. Toinen haastatteluista toteutettiin omassa työhuoneessani ja toinen haastateltavan perheen kotona. Perheet itse saivat

valita haastattelupaikan ja – ajankohdan. Työhuoneessani tapahtunut haastattelu sujui ilman häiriöitä tai katkoksia. Perheen kotona tapahtuneessa haastattelussa lapsen tuleminen perheen keittiöön, missä haastattelu tapahtui, aiheutti hetkellisen katkoksen puheeseen. Lapsen lähdettyä huoneesta palautin haastateltavien mieleen mistä aiemmin oltiin puhumassa. Haastattelut toteutettiin tammikuussa 2010, viikoilla 3 ja 4. Molemmat haastattelut kestivät n. tunnin. Haastatteluissa oma roolini oli olla lähinnä kuuntelijana ja pitää keskustelu tarkoitettulla uralla. Välillä tein tarkennuksia ja tarkistin olenko ymmärtänyt asiat oikein. Haastateltavat eivät mielestäni mainittavasti jännittäneet, vaikka aiheen arkaluonteisuudesta johtuen näin olisi voinut olla. Perheen elämä ja parisuhde ovat asioita, jotka moni perhe haluaa pitää perheen sisäisinä. Perheen asioista puhuminen ulkopuoliselle henkilölle voitaisiin kokea jopa kiusallisenä.

5.3 Aineiston käsittely ja analysointi

Ymmärtämiseen pyrkivässä lähestymistavassa käytetään tavallisesti laadullista analyysia ja päätelmien tekoa. Laadullisessa analyysissa voidaan käyttää teemoittelua, tyypittelyä, sisällönerittelyä, diskurssianalyysia tai keskusteluanalyysia sekä grounded theorya. (Hirsjärvi ym. 2008, 219.) Aineiston analyysin tarkoituksena on järjestää, jäsentää ja tiivistää aineisto niin, ettei mitään olennaista ei jää pois. Tällöin aineiston informaatioarvo lisääntyy. Analysointi on aina tulkintaa aineistosta. (Eskola & Suoranta 1998, 138.) Vaikka haastateltavia oli vähän, syntyi haastattelussa materiaalia silti melko paljon. Aineiston runsaus teki analyysivaiheen mielenkiintoiseksi, mutta myös haastavaksi ja jopa työlääksi. Aineiston perusteella on pyritty analysoimaan Solmuja Parisuhteessa – neuvonnan toimivuutta asiakkaan näkökulmasta ja löytämään ne kehittämistä tarvitsevat kohdat.

Kirjasin itselleni heti haastattelun jälkeen kustakin haastattelusta pienen muistiinpanon, jossa kuvailin haastattelun ilmapiiriä ja mahdollisia häiriötekijöitä, esimerkiksi lapsen tulemista haastattelutilaan, sekä oman kokemukseni haastattelun onnistumisesta. Tutkimuksen aineistona näitä muistiinpanoja ei ole käytetty, mutta ne ovat auttaneet aineiston analyysivaiheessa palauttamaan mieleen haastattelutilanteen ja ovat näin helpottaneet ymmärtämistä ja tulkintaa.

Ennen haastattelujen purkamista valitsin tutkimuksen aineiston analysointi menetelmäksi teemoittelun, joka on mielestäni luonteva etenemistapa teemahaastattelun analysoinnissa. Teemoittelun ensimmäisenä tehtävänä on löytää tekstimassasta tutkimuskysymysten kannalta olennaiset aiheet. Teemoittelu vaatii onnistuakseen mukaan teorian, joka lomittautuu vastauksiin. (Eskola & Suoranta 1998, 176.)

Aineiston litteroinnin tarkkuudesta ei ole olemassa yksiselitteisiä ohjeita. Tarkkuus riippuu usein tutkimustehtävästä. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 139.) Vaikka aineistoa voi litteroida valikoidusti, niin itse käytin sanasanaista litteroimistapaa. Tämä tarkoittaa, että kirjoitin puhtaaksi kaiken mitä haastateltavat tai haastattelija sanoi merkintätauot sekä mahdolliset päällekkäin puhumiset. Kunkin vastaajan merkitsin eri värillä. Aineistoni purin suoraan tietokoneelle, koska aineiston käsittely oli näin helpompaa. Yhden haastattelun litteroimiseen meni aikaa yhdeksästä tunnista vajaaseen kymmeneen tuntiin. Litteroinnin jälkeen minulla oli aineistoa kasassa yhteensä 30 sivua.

Luin litteroidun aineiston huolellisesti useaan kertaan. Järjestelin aineiston teemoittain keräämällä kunkin teeman alle, tekstinkäsittelyn avulla leikkaa -liimaa toiminnolla, ne kohdat kustakin haastattelusta, joissa kyseisestä teemasta puhuttiin. Tekstinkäsittely mahdollisti sen, että teemojen alle voitiin koota myös sellaisia kohtia, jotka kuuluivat myös joihinkin muihin teemoihin. Näin syntyneet teemat muistuttivat aineistonkeruussa käytettyä teemahaastattelurunkoa. Teemojen alle syntyi teemaan liittyviä alateemoja. Osa teemojen alateemoista oli yhteneväisiä molemmilla pareilla, mutta myös erilaisia alateemoja parien välille syntyi.

Opinnäytetyötäni tehdessä olen säilyttänyt nauhoittamani haastattelut ja litteroidut paperit lukollisessa paikassa, johon ulkopuoliset eivät voi päästä. Ainoastaan minä olen käsitellyt aineistoa. Opinnäytetyön valmistuttua tulen hävittämään käytössäni olleet aineistot siten, etteivät ne voi joutua ulkopuolisten käsiin. Aineistoa on käsitelty siten, että haastateltavat pysyivät koko ajan anonyymeinä. Tulososiossa perheiden kokemukset kietoutuvat yhteen opinnäytetyössäni käyttämäni kirjallisuuden kanssa.

6 TULOKSET

6.1 Kuvaus perheistä

Kerron yleisesti taustatietoja haastateltavista perheistä, vaikka tutkimuksessa ei ilmennyt, että näillä asioilla olisi yhteyttä saatuihin tuloksiin. Lukijan on ehkä helpompi päästä tuloksiin sisälle tietäessään perheen taustasta ja asiakkuuden laadusta. Molempia perheitä koskevia teemoja tarkastelen tuloksissa yhteisesti. Teemoja, jotka koskevat ainoastaan toista perhettä, tarkastellaan erillisinä. Käytän haastateltavista pareista nimikettä *Perhe 1.* ja *Perhe 2.* Tutkimuksessa pyritään ymmärtämään ja tulkitsemaan näiden kahden perheen subjektiivista kokemusta Solmuja Parisuhteessa – neuvonnasta.

Perhe 1: Puolisot ovat 38 ja 43 – vuotiaita. He ovat olleet yhdessä 12- vuotta ja tästä ajasta he ovat olleet naimisissa 10- vuotta. Molemmat ovat työelämässä ja perheen isä suorittaa työn ohessa opintojaan. Heillä on kaksi yhteistä lasta, joista toinen on alakoululainen ja toinen alle kouluikäinen. Molemmilla puolisoilla on ollut yksi aikaisempi avioliitto. Toisella puolisololla on edellisestä avioliitostaan kaksi lasta, joista toinen aikuinen ja toinen lähes aikuinen. Perheellä ei ole koko perhettä koskevaa asiakkuutta ennaltaehkäisevässä perhetyössä. Asiakkuus on koskenut vain Solmuja Parisuhteessa työskentelyä vanhempien kanssa. He olivat saaneet tietoa perhetyön toteuttamasta Solmuja parisuhteessa – neuvonnasta eräältä tuttavaltaan. Parisuhdekriisiään he työstivät neuvonnan avulla yhteensä noin viisi kuukautta. Haastatteluajan kohtana työskentelyn päättymisestä oli kulunut noin puoli vuotta.

Perhe 2: Aviopuolisot ovat 34 ja 36 – vuotiaita ja he ovat olleet yhdessä 16- vuotta. Perheeseen kuuluu kaksi yhteistä lasta, joista toinen alakoululainen ja toinen alle kouluikäinen. Perheen isä on työelämässä. Perheen äiti on ollut ajoittain poissa työelämästä, sairauslomajaksojen vuoksi. Puolisoilla ei ole ollut aikaisempia avo- tai avioliittoja. Perheellä oli ollut koko perheen asiakkuus ennaltaehkäisevässä perhetyössä jo pidemmän aikaa. Ennaltaehkäisevän perhetyön ohjaajat olivat ehdottaneet heille Solmuja Parisuhteessa – työskentelyä parisuhteen tukemiseksi. Puolisot kokivat, että heille on syntynyt perhetyön myötä hyvä ja luottamuksellinen suhde neuvo-

jiin, joten heidän esittämänsä ehdotus tuntui heistä mielekkäältä. Haastatteluajankohdasta Solmu - työskentelyä oli kestänyt neljän kuukauden ajan. Kaksi työskentelykertaa oli vielä edessä, työskentelyn kokonaiskestoksi he arvioivat muodostuvan noin puoli vuotta.

6.2 Perheiden kokemuksia neuvonnan rakenteesta

Haastateltavat perheet kokivat neuvonnan rakenteen selkeyden hyvänä asiana. Tapaamisten tuttu rakenne toi heidän mielestään turvallisuuden tunnetta työskentelyyn, luoden näin toimivan ja hyvän pohjan koko työskentelyprosessille. Työskentelyn eteneminen oli ollut loogista. Työskentelyn asteittainen eteneminen oli koettu tärkeäksi, koska luottamuksen lisääntyessä he olivat uskaltaneet heittäytyä työskentelyyn paremmin. Kinnula (2006) toteaa, että kriisin läpikäyminen on aina parempi vaihtoehto, kuin sen käsittelyn välttäminen. Puolison kanssa yhdessä työstäminen on luonnollisesti paras vaihtoehto. Mikäli puoliso ei ole työskentelyyn halukas, niin suhteen kriisiä voi työstiä myös yksin. Kriisin käsittely lisää omaa jaksamista, mikä auttaa tulevassa elämässä. (Kinnula 2006, 5.)

Oman toiminnan muuttaminen vaatii pysähtymistä, omien reaktioiden tarkastelua sekä kysymysten esittämistä itselle. Myös kumppaniaan voi haastaa kasvuun, mutta häntä ei voi kuitenkaan muuttaa mieleisekseen. Puolisoiden ottaessa vastuuta omista tunteistaan, reagoinnistaan ja toiminnastaan mahdollistuu parisuhdekriisin rakentava käsittely. (Kinnula 2006, 8.) Tutkimuksessa saadut tulokset osoittavat, että Solmuja Parisuhteessa työmenetelmä koettiin turvalliseksi ja tuloksia tuottavaksi menetelmäksi parisuhdekriisin työstämisessä. Menetelmää pidettiin niin toimivana, että siitä saatuja kokemuksia ja tuloksia verrattiin terapiasta saatuun hyötyyn. Joidenkin haastateltavien mielestä terapiasta saadut kokemukset olivat jääneet vähäisemmiksi kuin Solmuja Parisuhteessa – neuvonnasta saadut kokemukset.

Perhe 1: ”no aluks se vähän ihmetytti, et onko siinä mitään järkeä, mutta kyllä siinä selkee logiikka tavallaan on”

Perhe 2: ”ja sit sillein tää on mun mielestä rakennettu kyllä hyvin, tää lähtee kohtuu rauhallisesti liikkeelle, pintaa hipoen ja sit mennään pinnan alle, kun kertoja tulee lisää. Se on ihan järkevästi rakennettu, ettei mennä heti vaikeimpaan aiheeseen, koska saattas mennä solmuun koko sessio”

Perhe 2: ”niin kyl määkin koin sen helpottavana, et on tietty rakenne ja tarkoitus niillä, eikä semmosta, et löpistään mitä vaan millonki...”

Tapaamisten aiheet eli teemat oli koettu mielekkäiksi oman parisuhdekriisin työstämisessä. Ennalta määritellyjä teemoja ei pidetty liian sitovina, eikä teemojen järjestyksellä koettu olevan erityistä merkitystä työskentelyn kannalta. Joidenkin teemojen sisällä oli syntynyt tarvetta käsitellä aihetta laajemmin. Näiden ns. erityiskysymysten kohdalla pidettiin tärkeänä sitä, että rakenne oli ollut joustava. Malli sisältää mahdollisuuden joustoon ja neuvojat voivat tarvittaessa järjestää 1-2 lisä tapaamiskertaa. (Solmuja parisuhteessa – neuvojan kirja, 7).

Toisen tapaamiskerran teema – miten tähän on tultu, koettiin antoisaksi. Tuolloin oli työstetty ”Tosiasioden tie” – tehtävää, joka oli avannut ja selkeyttänyt parisuhteen kokonaistilannetta sekä solmun syntymistä. Tehtävän avulla oli nähty kaikki se hyvä, mitä omassa suhteessa on ja se miksi toiseen ylipäättään oli joskus ihastuttu, sekä miksi suhdetta haluttiin nyt jatkaa. Tehtävän avulla oli hahmottunut, mistä solmussa oikein on kyse ja mikä solmun synnyssä oli omaa osuutta. Kinnulan (2006) mukaan tehtävän tekeminen auttaa muodostamaan kokonaiskuvan yhteisestä elämästä ja sen tarkoituksena on erottaa tosiasiat tulkinnoista. Tällöin asioiden merkitykset ja tärkeys selkiytyvät. Tehtävän avulla kumppanit voivat nähdä toistensa kokemusmaailman eroavuuden sekä saavat näin lisää ymmärrystä toisen kokemasta. (Kinnula 2006, 14.) Neljännän tapaamiskerran teemana on – seksuaalisuus solmussa. Tämän teeman intiimiydestä johtuen, haastateltavat eivät halunneet kokemuksiaan tarkemmin jakaa. Teeman käsittely oli koettu riittäväksi, eikä sen käsittelytapaan toivottu erityisiä muutoksia.

Perhe 1: ”no se on jäänyt mieleen, se oliko se nyt se tapahtumien, millä nimellä sitä nyt kutsuttiin, se oli se, kun tehtiin aikajana, se niin ku jotenkin sel-

keytti sitä ja näytti missä kohtaa on mitäkin asioita tullu mukaan ja näin.. Se on jäänyt mieleen, että se oli sellanen hyvä alku..”

Perhe 2: ”..monesti sitä takertuu kaikkeen pieneen aika vyöhykkeeseen ja sitä ku, joku 15 vuottakin, niin siinä voi vuoden juttukin olla aika pieni loppujen lopuks, siinä kokonaisuudessa..”

Harjoitukset ja tehtävät ovat yksi osa Solmu – työskentelyä. Paridialogi tehtävät oli koettu varsin hyödyllisiksi, mutta haasteellisiksi, koska tehtävien työstäminen oli vaatinut huolellista keskittymistä. Paridialogi harjoitukset olivat edistäneet ja parantaneet parisuhteen vuorovaikutusta. Toisen kuuleminen sekä kuulluksi tuleminen oli koettu tärkeiksi ja juuri näiden taitojen harjoittelemisessa tehtävät olivat erityisesti auttaneet. Arnkilnin ja Seikkulan mukaan dialogissa ovat keskeistä kuulluksi tuleminen, tasavertaisuus sekä vastavuoroisuus keskusteluun osallistujien kesken. Kun sana saa kielen välityksellä vastauksen, voidaan kokea yhteys toiseen ihmiseen, esimerkiksi parisuhteessa puoliset. (Arnkil & Seikkula 2005, 93.) Aito kuuleminen syntyy arvostavasta asenteesta toista kohtaan, jolloin myös asioiden rakentava ratkaiseminen mahdollistuu (Kinnula 2006, 33).

Perhe 1: ” se oli yllättävän vaikeaa, se dialogi. Dialogi – harjoitus jossa piti toistaa se, mitä toinen sanoi se, että tuliko hän kuulluksi ja ymmärretyksi. En tiää mikä siinä oli, ihan todella hyvä harjoitus. Siinä sen näki, kuinka hyvin tai huonosti toista kuulee tai sisäistää, mitä hän ajattelee”

Perhe 2: ” tehtävät ja harjoitukset siellä paikan päällä on kyllä ollu ihan hyviä, et siinä laitetaan ihmiset tekemään keskenään työtä, niin ku, eikä varsinaisesti painoteta sitä, et puhuttas () ja (), vaan puhutaan toisillemme niitä asioita ja käydään niitä läpi, se on just sitä vuoropuhelua. Paremman vuoropuhelun opettelua ja toisen kuuntelua ja sitä on selvitelty paljon sitä, et mitä kuulit ja mitä ymmärsit ja ymmärsikö toinen mitä sanoit, hyviä harjoitteita kyllä ”

Rakenteeseen kuuluvat myös matkapäiväkirjan kirjoittaminen sekä kotitehtävien tekeminen. Sitoutuminen tehtävien tekemiseen on välttämätöntä oman prosessin ete-

nemisen kannalta. Perhe 1: n työskentelyyn ei matkapäiväkirjan kirjoittaminen sisällynyt, koska se ei vielä tuolloin ollut neuvonnan työmenetelmänä käytössä. Heillä oli halutessaan ollut mahdollisuus kirjoittaa omaa prosessiaan erilliseen vihkoon. Tällainen työskentely ei ollut toiminut heidän kohdallaan. Toinen puolisoista oli kirjoittanut yhden kerran, jolloin kirjoittaminen oli toiminut oman ajattelun ja kokemusten purkamisen välineenä päiväkirjan omaisesti. Toinen puolisoista ei ollut kirjoittanut, koska hän ei kokenut sitä omana tapanaan. Hän halusi käsitellä asioita yhdessä keskustellen. Kotitehtävien tekemisestä oli aiheuttanut heille paineita, koska tehtävien tekoon saatuja ohjeita ei enää muistettu niiden teko hetkellä.

Toinen perhe oli hyötynyt selkeästi enemmän kotitehtävien tekemisestä. Kotitehtävät olivat auttaneet heitä käsittelemään juuri niitä asioita, mistä ongelmia oli syntynyt. Matkapäiväkirjan kirjoittaminen oli täydentänyt työskentelyä ja sen avulla puolisoille oli syntynyt uusia oivalluksia toisesta ja toisen kokemuksesta. Matkapäiväkirja oli toiminut myös muistiinpanovälineenä, sen avulla oli voitu palauttaa mieleen omia aikaisempia ajatuksiaan ja mietteitään sekä tarkastella oman prosessinsa etenemistä ja edistymistä. Tehtävien avulla on tarkoitus oppia tunnistamaan, nimeämään sekä arvostamaan omia tunteitaan niin, että niistä kertoo kumppanilleen (Kinnula 2006, 21).

Perhe 1: ”niin kyllä kai välillä jäi tekemättä niin tunnollisesti. Ehkä se oli se pitkä väli, niin ajatteli, et ehtiihän nää tehdä vielä sitten, just ennen ja ne olivat jo unohtunut”

Perhe 2: ” mulla oli alun alkain sellanen halu oikeen miettiä, sitä omaa tilannetta ja sitä omaa parisuhdetta ja sillain tavallaan tehdä tosissaan töitä, et niin ku pääsis siihen parempaan tavoitteeseen. Kyllä mun mielestä nää tehtävät on ollu pelkästään positiivista”

Perhe 1:n kokemuksista nousi tapaamisväli, joka koski työskentelyn tapaamisvälien pituutta. Pitkä tapaamisväli oli haitannut sitoutumista tehtävien tekemiseen. Tehtävien tekeminen oli viivästynyt ja tehtävien mieleen palauttaminen myöhemmin oli koettu hankalaksi. Ajoittain pitkät tapaamisvälit olivat haitanneet koko työskentelyyn keskittymistä. Aikataulujen järjestäminen työskentelyn, opiskelun ja muun perheen

yhteisen vapaa-ajan kesken oli vaatinut paljon voimavaroja. Perheessä yhteistä vapaa-aika oli vähän mm. isän opiskeluista johtuen, joten puolen vuoden mittaisen työskentelyn aikatauluttaminen perheen muu aikataulu huomioiden oli ainakin ajoittain tuntunut kuormittavalta. Työskentelyn tapaamisten järjestelyä olivat haitanneet myös inhimilliset esteet, kuten sairastumiset, jolloin tapaamisajankohtaa oli jouduttu siirtämään. Edellä mainituista seikoista johtuen, työskentelystä saatu hyöty saattoi heidän kohdallaan jäädä vähäisemmäksi.

Perhe 1: ”no yks iso ongelma siinä mun mielestä on. Jos mää olisin nyt samassa tilanteessa, niin mää pakottasin sen paljon tiiviimpään. On liian pitkiä taukoja, niin se ei oikein toimi se homma. Se pitäis olla vähän tiiviimpi, tietty tietyn aikavälin tapaamiset, niin olis ikään kuin pakko tehdä niitä hommia. Jos se venyy, niin sää tavallaan unohdat niitä asioita, mitä siinä on käsitelty ja saattaa olla, että käy, niin ku meikkekin, et jotain jää tekenättä. Sit tulee aivan paniikki, et mitäs nyt pitikään tehdä”

Perhe 1: ”..sen pitäis olla tiiviimpi. Siinä oli mulla tiettyjä esteitä, mulla oli koulu ja on vieläkin ja silloin piti selvittää niitä päiviä, mitä kelläkin milloinkin on. Joskus saatto, et se veny kaksi - kolme viikkoakin, en mää nyt muista tarkkaan, mut siinä oli tosi pitkiäkin pätkiä, ettei nähty”

6.3 Kokemukset työskentelystä

Solmu työskentelyn lähtökohtana on, että yksilöllä ja perheellä on paljon voimavaroja ja mahdollisuuksia ongelmiansa ratkaisemiseksi, ne on vain löydettävä ja otettava käyttöön (Kinnula 2006, 11). Tietoisuuden kartta sekä yhteistyömalli ristiriitojen ratkaisemiseksi ovat perusta, jolle Solmuja Parisuhteessa – neuvonta rakentuu.

Tietoisuuden kartan ja yhteistyömallin käytön omaksuminen oli mahdollistanut aidon vuorovaikutuksen syntymisen. Tämä oli näkynyt arjessa toimivana kommunikointina sekä ongelmien ratkaisujen helpottumisena. Ristiriitatilanteissa toiminta oli aiempaa maltillisempaa ja toisen puolison tunteet ja ajatukset kyettiin huomioimaan parem-

min. Kommunikointi oli edennyt vuoropuheluna ja molemmilla oli ollut tilaa sekä rohkeutta avoimesti sanoa omat ajatuksensa. Omat olettamukset sekä tulkinnat asioista olivat joko jääneet tai vähentyneet. Oli syntynyt oivallus siitä, ettei kumpikaan voi lukea toisen ajatuksia, joten omat tunteet, tarpeet sekä toiveet pitää kyetä ilmaisemaan toiselle avoimesti. Ristiriitatilanteissa ei enää esiintynyt ns. mykkäkoulua, eikä ollut enää tarvetta paeta näistä tilanteista, vaan asiat oli pystytty ratkaisemaan rakentavassa hengessä.

Viestintä oli muuttunut enemmän minä – viestinnäksi, joten toisen viestinnästä ei enää syyllistytty niin herkästi kuin aiemmin. Tarve itsepintaiseen puolustautumiseen oli vähentynyt. Yhdessä sovittujen asioiden tueksi oli tehty konkreettisia sopimuksia. Perheen ajankäyttöön liittyvistä asioista oli myös pystytty sopimaan aiempaa paremmin. Työskentelyn yhtenä antoisimpana asiana koettiin juuri vuorovaikutuksen paraneminen. Kauppila (2005) korostakin hyvien vuorovaikutustaitojen merkitystä sosiaalisissa suhteissa. Hyvään vuorovaikutukseen tarvittavia taitoja ovat mm. toisen kuuntelemisen-, keskustelun ylläpitämisen-, oman asian esille tuomisen-, havaintojen tekemisen- ja vastavuoroisuuden taidot sekä kyky huomioida muita. (Kauppila 2005, 125.)

Perhe 2: ” no ainakin mun mielestä me puhutaan asioista enemmän, ei mennä enää niin paljon pelkillä olettamuksilla eteenpäin. Varmaan siinä on edelleen kehittämistä ja oppimista, mut mun mielestä se on lähtenyt meneen parempaan suuntaan”

Perhe 1: ”..me tehtiin se sopimuspaperi, no on se tietysti vielä työn alla sekin asia, mutta ehkä siinä on konkreettista, kun se on käyty läpi ja tietoisesti sitouduttiin johonkin, se on ihan ok. Se on ainakin se hyöty..”

Perhe 2: ” mun mielestä se on muuttanut sillain, et vaikka meillä on ollut ristiriitatilanteita, niin edelleen on säilytetty hyvin toi puheyhteys. Ja on pystytty puhumaan, ettei oo tarvinnu lähteä pois tai sulkeutua toiseen huoneeseen ja aloittaa mykkäkoulua, vaan on pystytty puhumaan edelleen asiasta, keskustelemaan läpi sitä”

Perhe 1: ” ehkä mää pidän sitä punasena lankana, et jos ja kun riidellään, niin riidellään vain niistä asioista mistä pitäis, ettei siitä naapurin labradorinnoutajasta, et kakkiko se meidän pihalle, vai ei. Et ihan siitä oikeasta asiasta, se on mun mielestä se. Pidän erittäin hyvänä, et jättää ne omat tulkinnat siitä pois ja pysyy vain asiassa, ettei kuvitella ”

Työskentelyn koettiin rohkaisevan omaan itseen ja – tahdon tunnistamiseen liittyvien asioiden työstämisessä Aiemmin niiden työstäminen arjen kiireen keskellä oli jäänyt vähäiseksi tai niitä ei ollut pysähdytty pohtimaan lainkaan. Omien unelmien, oman tahdon tunnistaminen ja oman elämän tavoitteiden käsittely sekä niiden ilmaiseminen oli ollut merkityksellistä niin itselle, kuin parisuhteen hyvinvoinnille. Kinnula (2006) toteaa, että itsenäinen aikuisen ihmisen tunnusmerkkeinä voidaan pitää sitä, että hän löytää, ilmaisee ja puolustaa omaa tahtoaan sekä tietyissä tilanteissa myös kykenee omasta tahdostaan luopumaan (Kinnula 2006, 35). Omien toiveiden ja tavoitteiden tunnistaminen ja tunteminen ovat ne edellytykset, jotta yksilö tarvitsee voidakseen kokea elämässään elämänhallinnan tunnetta, toteaa Keltinkangas – Järvinen (2000, 15).

Perhe 1: ” joo mää tunnistan ainakin tai aloin todella näkeen sen, kuinka en oo täysin vieläkään siitä päässy eroon, mut kuinka toisten ihmisten tahdon mukaan yleensä toimin ja se on jäänyt, se oma tahto ihan vieraaksi..”

Perhe 2: ” tavallaan se oli musta tärkeitäkin, mieltä se oma tahto. Just se mitä ite tahtoo elämältä, eikä aina vaan sitä, et mitä me tahdotaan ja mitä se toinen haluaa, vaan se oma on kyl mun mielestä ollu kauheen tärkeä, et tulee niitä omia mitä oikeesti haluaa elämältään ja sit ne on aika hyvin kohdattu, vaikka oon kyllä hyvinkin itsekkäästi ajatellu, sit niitä omia unelmia ja haaveita ja muita ja sitä päämäärää..”

6.3.1 Kokemukset ohjaajista

Haastateltavien perheiden Solmuja Parisuhteessa -neuvojina oli toiminut kaksi ennaltaehkäisevän perhetyön perheohjaajaa. Haastateltavat pitivät tärkeänä, että neuvoja

oli ollut kaksi ja erityisen tärkeänä oli koettu, että neuvojina olivat toimineet mies- ja naistyöntekijä. Neuvojien yhteinen työskentely oli koettu prosessia paremmin eteenpäin vieväksi, koska käytössä oli kahden eri ihmisen näkemys ja taito ohjata keskustelua ja ajattelua rakentavaan suuntaan. Eri sukupuolta olevien neuvojien koettiin tuovan työskentelyyn mies- ja naisnäkökulmaa puolueettomasti. Neuvojilta saatu palaute oli koettu voimaannuttavana tekijänä ja siten hyvin merkityksellisenä asiana. Toinen pari oli kokenut työskentelyä edistävänä tekijänä sen, että neuvojat olivat heille ja perheelle entuudestaan tuttuja. Työskentely oli päässyt heti hyvin alkuun, koska neuvot ei tarvinnut jännittää. Turvallisuuden tunnetta oli lisännyt myös se, että neuvojat tunsivat perheen kokonaistilanteen pidemmältä aikaväliltä. Toisen parin kohdalla työskentelyä oli aluksi haitannut se, että toisen neuvojan kanssa oli yhteisiä tuttavuuksia. Sen arveltiin vaikuttaneen jonkin verran siihen, mitä tai miten asioista oli puhuttu. Vaikutuksen arveltiin olevan lähinnä psykologista. Neuvojaa pidettiin ammatillisena ja siten luotettavana, mutta joidenkin asioiden käsittelyyn tämä oli vaikuttanut, oli ns. ”painettu hieman jarrua”.

Perhe 1: ” musta on paljon parempi, et on kaks, paljon parempi, ku se toinenkin se ohjaaja on ihminen, niin siinä on tiettyjä juttuja, mitä mää huomasin. Jos sitä ajautuu, niin toinen ohjaaja taas pystyy ohjaan sen oikeille laidoille..”

Perhe 1: ” kyl jotenkin niin on, et hetkinen, tulee sellanen fiilis, et pystyykö ihan varmasti kaikista asioista heittämään ihan silleen, kun tavallaan kummallakin on ennakko oletamus toisesta tai me ollaan nähty tietyssä tilanteessa, mutta tämmösessä tilanteessa sillä on omat riskinsä”

Perhe 2: ” tulee varmaan sellanen tasapuolisempi olo pariskunnallekin olla siinä, kun on mies ja nainen siinä tavallaan tuomarina, tuomarin ja neuvojan tehtävissä”

Perhe 2: ”..mä on yllättynyt siitä, et tää oli tavallaan heillekin sillain aika uusi juttu ja sit kun ei kuitenkaan ole kysymys mistään terapiasta, niin ne on todella hienosti löytänyt sieltä sellasiakin ajatuksia itsestä, mitä ei ehkä ite olis välttämättä ymmärtänytään..”

Perhe 2: ”..mää oon kokenut, et () ja () ovat olleet sellanen hyvä tiimi, et ne on kannustanut meitä paljon ja jotenkin heidän kommenteillaan on päässy paljonkin eteenpäin..kyllä se on koskettanut sillain syvältä, mä oon ainakin siihen kauheen tyytyväinen”

6.3.2 Kokemukset työskentelyn päättymisen jälkeen

Työskentelyn päättymisen jälkeen teeman alla tarkastellaan perhe 1:n kokemuksia, työskentelystä saatujen valmiuksien juurtumisesta perheen ja parisuhteen arkeen. He olivat saaneet paljon erilaisia konkreettisia käytännön vinkkejä ja neuvoja mm. perheen arjen sujuvuuden lisäämiseksi. Työskentelyn aikana neuvojilta saatuja vinkkejä ja konkreettisia keinoja oli käytetty ja ne oli koettu melko toimiviksi. Tällaisia keinoja olivat esimerkiksi sopimuspaperi, missä oli mietittynä ja kirjattuna ne toimenpiteet, joita kumpikin puoliso tekisi yhdessä ja erikseen parisuhteen hyvinvoinnin eteen. Myös perhepalavereja oli järjestetty, jotta perheessä olisi toimivat pelisäännöt arjen hallinnan parantamiseksi. Toimintatapojen muutokset vaativat juurtuakseen pitkäjänteistä työskentelyä ja vaivannäköä asetetun tavoitteen saavuttamiseksi. Parin kokemus oli, että ajanoloon heidän hyväksikin kokemansa uudet toiminnot olivat jääneet pois käytöstä. Tarvittavaan pitkäjänteisyyteen ei tässä kohtaa elämää ollut riittävästi voimavaroja. He kokivat uutta tarvetta ja ehkä intoakin ottaa nämä toimivaksi koetut tavat perheensä käyttöön. Työskentelyn päättymisen jälkeen suurimpana muutoksena nähtiin paremmaksi muuttunut kommunikointitapa.

Perhe 1: ” me tehtiin sopimuspaperi, no on se tietysti vielä työn alla sekin asia, mutta ehkä siinä on konkreettista, kun se on käyty läpi ja tietoisesti sitouduttiin johonkin, se on ihan ok. Se ainakin on se hyöty, tuppaa vaan unohdumaan aika nopeesti, se on konkreettista, mitä kumpikin on luvannut, niin sitten on helpompi sanoa, mitäs nyt tämän asian kanssa tehdään”

Perhe 1: ”.ehkä kaikki asiat ei vieläkään kohtaa, mutta parisuhteessa keskusteluyhteys on hyvä ja voidaan sovussa ja rakentavassa hengessä just puhua

asioista ja musta on ihan kiva mennä kotiin töitten jälkeen, et mää ainakin () on hyvä kumppani”

Perhe 1: ” niin, sillain me ollaan tehty historiaa, et sunnuntaina, me oltiin jo kymmeneltä hiihtämässä. Sitä ei ole koskaan meidän parisuhteen aikana tapahtunut, mut silleen tollasia ex- tempera juttuja”

6.4 Kokemukset koko perheen näkökulmasta

Koko perheen näkökulmasta tarkasteltuna Solmuja Parisuhteessa – työskentelyllä oli ollut merkitystä koko perheelle, vaikka itse parisuhde olikin työskentelyn lähtökohdana. Toisen perheen kohdalla parisuhdetyöskentely täydensi perhetyön muuta työtä, tehden parisuhteen asiat näkyviksi. Yleisesti koettiin asioiden menneen parempaan suuntaan. Työskentelyn alkuvaiheessa oli ollut mielteitä ja jopa pelkoakin mahdollisesta avioerosta, tämä pelko oli työskentelyn aikana väistynyt. Toisessa perheessä vanhemmalle lapselle oli kerrottu vanhempien Solmu – työskentelystä. Hän oli kertonut ymmärtävänsä työskentelyn tärkeyden, mutta samalla oli herännyt pelko vanhempien mahdollisesta erosta. Vanhempien eroon liittyviä kysymyksiä oli aiemmin esiintynyt vanhempien välisiin riitatilanteisiin liittyen.

Kinnulan (2006) mukaan on luonnollista, että arkielämässä lapset kuulevat vanhempiensa tyytymättömyyden ilmaisuja - sekä vanhempiensa hellyyden osoituksia toisiinsa kohtaan. Vanhemmilla on lupa näyttää vastuullisesti tunteitaan kuten surua, väsymystä, huolta ja kiukkua lasten läsnä ollessa. Vanhempien on kuitenkin tietoisesti pystyttävä varjelemaan lapsiaan vanhempiensa kriisin asiasisällöltä. Sukupolvien välinen raja on tärkeää pitää selkeänä. Jos vanhemmat kertovat lapsilleen, heillä olevan vaikeaa, tulisi molempien vanhempien asiasta kerrottaessa olla paikalla tai kertomisen voi tehdä ammattiauttajan ollessa läsnä. Tilanteesta tulee tehdä lapsille mahdollisimman turvallinen. Vanhempien olisi etukäteen mietittävä mitä sanotaan sekä huolehtia omalta kohdaltaan siitä, että pidättäytyy syyttelemästä ja riitelemästä lasten läsnä ollessa. (Kinnula 2006, 47.)

Hieman yllättävänä oli koettu se, että työskentelyn myötä elämään olikin tullut iloa ja tyytyväisyyttä. Yhteisen päämäärän selkiytymisen ja sen suuntaisen toiminnan nähtiin lisäävän koko perheen hyvinvointia. Arjen sujuminen yhteisten toimintatapojen ja sopimusten kautta, ajankäyttö perheessä, sekä perheen yhdessä viettämä aika ja yhdessä tekeminen olivat lisänneet perheiden kokemaa tyytyväisyyttä, millä arveltiin olevan kauaskantoisia vaikutuksia. Vanhempien parantunut vuorovaikutus ja kyky ratkaista perheen ongelmia harkiten ja kärsivällisesti oli vähentänyt riitoja, mikä oli näkynyt perheen tunneilmastossa myönteisenä asiana. Omaan tahtoon ja omiin elämänarvoihin liittyvien asioiden työstäminen oli ollut iso muutos, ja sen tuomat vaikutukset näkyivät perheessä oman jaksamisen parantumisen eli voimaantumisenä. Työskentelyn aikana puolisoista oli opittu uusia asioita. Tämä oli lisännyt kykyä tunnetasolla asettautua toisen asemaan, mikä oli lisännyt puolisoitten keskinäistä ymmärrystä. Parisuhteessa tiedetään puolison emotionaalisella tuella olevan merkitystä parisuhteessa koettuun tyytyväisyyteen. Perheen tulevaisuus koettiin toiveikkaana ja sen eteen oltiin jatkossakin valmiita tekemään töitä. Toiveikkuus näkyi hyvänä olona sekä aitona läsnäolona perheessä. Toinen pari arveli olisivatko ilman työskentelyä enää edes yhdessä.

Muutokset omassa toiminnassa muuttavat elämää. Toiminnan muutos voi olla seurausta sisäisestä muutoksesta tai ulkoisella toiminnalla muutetaan sisäistä elämää. Yhteisen sopimuksen tekeminen tulevasta toiminnasta, konkretisoi tavoitteeseen vaadittavan työpanoksen. Onnistumisen kokemukset sovitusta asioista synnyttävät toivoa sekä kannustaa uusiin muutoksiin, joiden tavoitteena on elämää eheyttävä suunta. (Kinnula 2006, 41; 44–45.) Voimavarojen avulla yksilön on mahdollista tehdä elämänsä koskevia päätöksiä ja valintoja.

Perhe 2: ” kyl mää uskon, et se, et pystyy asettautumaan toisen asemaan, niin et ymmärtää yksilöä paremmin, niin kyllähän se näkyy koko perheen arjessa, et kaikkia huomioidaan, eikä aina vaan minä ite – minä ite ”

Perhe 2: ” mää nään sen, et meillä on paljon mahdollisuuksia ja meillä on yhteisiä päämääriä ja tavoitteita, mitkä molemmat kokee tärkeiksi.. ”

Perhe 2: ” niin ja tavallaan se luottamus, et luottaa jotenkin siihen tulevaisuuteen ja uskoo parempaan, se on se semmonen”

Perhe 1: ” toi työskentely just autto, niin ku hahmottamaan sen, et meidän perhe on todella se yksikkö, yritys ja kaikkien pitäis kantaa kortensa kekoon..juuri tää oman tahdon ilmaisu ja toisen tarpeiden huomioiminen ja sitten ne selkeet pelisäännöt pitäis olla lapsia ja meitä koskien. Sillain et arki sujuis ja sitten sitä yhteistä aikaa myös”

Perhe 1: ” ..mää oon nyt lastenkin kanssa viettänyt vähän enemmän aikaa viikonloppuisin. Tarkotus olisi, et käytäs aina jotain tekemässä. Viimeks me käytiin luistelemassa ja sitä ennen uimassa..”

Perhe 1: ” mää sanoin silloin ja sanon vieläkin, et tää pitäis asettaa lakisääteiseksi parisuhteelle, kun tulee kymmenen vuotta täyteen, koska kyllä mää väitän, et ei sellasta pariskuntaa ole, et jos ne on ollu kymmenen vuotta, ettei se jotenkin olis jumiutunut tai jotain korjattavaa olis, ja muutenkin, ehkä sen näkee itekin taas uusin silmin, kasvattava kokemus”

Haastateltavien perheiden kokemuksen mukaan Solmuja Parisuhteessa – neuvonta soveltuu hyvin osaksi ennaltaehkäisevän perhetyön toimintaa. Ennaltaehkäisevä perhetyö tarjoaa varhaista tukea perheille ja työtä tehdään yhteistyössä perheiden ja heidän lähiverkostojensa kanssa. Arjen tilanteista rakentuu lapsen ja vanhemman välinen vastavuoroinen suhde, joka on tärkeä osa perheen hyvinvointia. Parisuhteen kriisit kuluttavat vanhempien voimavaroja. Huoli omasta jaksamisesta saattaa näkyä myös lapsen ja vanhemman välisessä suhteessa toistuvina riitoina, jotka puolestaan lisäävät jaksamattomuuden tunnetta. Tavoitteellinen työskentely edellyttää perheiden aitoa osallisuutta sekä joustavaa yhteistyötä yli sektorirajojen. Varhaisen tuen auttamismahdollisuudet ovat vielä avarat, jolloin voidaan ehkäistä myös sosiaalisen syrjäytymisen riskiä, koska perheiden pulmat eivät ole vielä kasautuneet. Myös Kaste 2008 – 2011 sekä Lapsi – ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma 2007 – 2011 painottavat perheiden osallisuutta sekä perheiden kanssa yhteistyössä tehtävää varhaista yhteistyötä. (Lammi – Taskula, Karvonen & Ahlström 2009, 60; 64; 186 – 187.)

Perhe2: ” kyllä soveltuu, en mä nää mitään syytä, miks ei soveltuus”

Perhe 1: ” niin, kyllä soveltuu, mä en ainakaan epäile yhtään”

6.5 Ehdotukset

Teemassa ”Ehdotukset” perheet tuovat esille parannusehdotuksiaan. Yksi heidän ehdotuksistaan koski menneisyyden työskentelyä, toinen lasten kanssa työskentelyä ja kolmas tapaamisväliä. Menneisyyden työskentelylle ja lasten kanssa työskentelylle ehdotettiin kummallekin yhtä erillistä tapaamiskertaa. Tällaisen ns. menneisyystyöskentelyn arveltiin tuovan eheyttä omaan minään. Tällaisen työskentelyn vaikutusten arveltiin välillisesti näkyvän myös parisuhteen ja koko perheen hyvinvoinnissa. Sirviö (2006, 132 – 133) korosta perheen omien voimavarojen vahvistamista sekä yhdelle perheenjäsenelle tapahtuneiden vaikutusten huomioimista koko perheen hyvinvoinnin näkökulmasta.

Perhe 2: ” ...niin, mä olisin varmaan ite ehkä halunnu sitä semmosta menneisyyden puintia. Ehkä jopa yhen kokonaisen kerran verran jopa. Se olis voinu olla semmonen mitä olisin halunnu, mut ei se mitenkään jääny kaivelemaan, mut sen mä olisin siihen ite lisänny. Mut muuten se on ollu kyllä aika toimiva”

Toinen ehdotus koski lasten konkreettista mukana oloa yhdellä tapaamiskerralla. Lasten mukana olon arveltiin tuovan työskentelyyn uusia näkökulmia sekä perheelle itselleen, että neuvojille. Perheen tilannetta voitaisiin tarvittaessa avata lapsille. Parisuhteen kriisi on aina uhka perheen sekä lapsen hyvinvoinnille, joten vanhemmuuden tukemista on myös parisuhteen tukeminen (Lammi- Taskula ym. 2009, 144).

Perhe 1: ” en tiää, olisko sit huono idea, jos lapset olis vaikka yhdellä kerralla mukana. Et mäkis sen koko perheen ja heiltä kans varmaan tulis niitä totuuksia, kuten tunnetusti lapsilta tulee. Tai tavallaan näkis sen perheen dynamiikan ja varmaan lasten kautta vois niille neuvojillekin aueta uusia asioita, kun ne näkis perheen kokonaisuutena”

Perhe 1: ” kyllä, mut vois olla, et se vaatis sen ylimääräsen kerran kyllä melkein sitten, joo vois olla ihan jees kokeilukin”

Kolmas ehdotus koski tapaamisväliä. Ehdotettiin, että kaikki työskentelykerrat sovittaisiin ensimmäisellä tapaamiskerralla mikäli mahdollista. Tapaamisväliksi ehdotettiin viikkoa, jolloin työskentelyn kokonaiskestoksi tulisi noin kahdeksan - kymmenen viikkoa.

Perhe 1: ” no mää sanoisin, et jopa viikko olis semmonen hyvä”

Perhe 1: ” viikko maksimi mä oon samaa mieltä. No mieluummin varmaan, no viikkokin on ihan hyvä, se on tiiviimpi, niin se on varmaan hankalampi järjestää, mut viikko on ihan hyvä”

7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

7.1 Tutkimustulosten tarkastelua ja johtopäätöksiä

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli kerätä kokemuksellista tietoa Solmuja Parisuhteessa – neuvonnasta ja sen soveltuvuudesta ennaltaehkäisevän perhetyön työmenetelmäksi. Tulosten perusteella vaikuttaa siltä, että perheiden kokemukset Solmuja Parisuhteessa työmenetelmästä ovat olleet pääosin positiivisia. Perheet tuottivat ehdotuksia oman kokemuksensa pohjalta, työskentelyn kehittämiseksi. Ehdotukset koskivat menneisyystyöskentelyä ja lasten kanssa työskentelyä sekä tapaamisväliä. Näkökulman valinnasta johtuen tutkimuksen päätelmät ovat subjektiivisia, mutta kokemuksellisesti yleistettäviä.

Solmuja Parisuhteessa – neuvonnan rakenne koettiin selkeäksi ja joustavaksi. Menetelmää pidettiin parisuhdekriisin työstämiseen hyvin soveltuvana sekä tuloksellisena. Saatua hyötyä pidettiin jopa terapiasta saatua suurempana. Teemat olivat parisuhde-

kriisin työstämisen näkökulmasta mielekkäitä ja asioita kokonaisvaltaisesti tarkastelevia. Parisuhteen voimavarat olivat tulleet näkyviksi ja ymmärrys omia tunteita sekä puolison kokemaa kohtaan oli kasvanut. Kotitehtävien tekoon oli toisen perheen kohdalla liittynyt myös negatiivisia tunteita, koska niiden tekeminen oli ajoittain koettu kuormittavaksi tapaamisvälin pituudesta johtuen.

Parisuhteen vuorovaikutukseen oli saatu uusia taitoja, jolloin parisuhteen ristiriitailanteet olivat vähentyneet ja ongelmien ratkaisu oli muuttunut joustavaksi. Parisuhteen viestintä oli muuttunut enemmän minä – viestinnäksi, toisen kuuleminen sekä kuulluksi tuleminen olivat lisänneet arvostuksen tunnetta ja parisuhde tyytyväisyyttä. Parisuhteen toimivuutta ja hyvinvointia olivat lisänneet konkreettiset sopimukset, yhteinen aika ja yhdessä tekeminen, oman tahdon ilmaiseminen, omien tunteiden tunnistaminen ja käsitteleminen sekä rajojen asettaminen.

Neuvojen työskentely parina ja nimenomaan nais – mies parina oli tuonut työskentelyyn vahvuutta sekä puolueetonta nais- miesnäkökulmaa. Solmuja Parisuhteessa – työmenetelmän katsottiin soveltuvan hyvin ennaltaehkäisevän perhetyön työmenetelmäksi. Perheohjaajilla katsottiin olevan monipuolista osaamista perheiden kokonaisvaltaiseen tukemiseen. Työskentely oli auttanut selviämään parisuhdekriisistä. Työskentelyn johdosta arveltiin, jopa välttäneen mahdolliselta erolta.

Vuorovaikutuksen parantuminen oli merkittävin kokemus tutkimuksen perheille. Kauppila (2005) toteaa, monien ongelmien, kuten puolisoiden riitojen johtuvan kommunikaatio-ongelmista. Taitava omien tunteiden, tuntemuksien, halujen ja pyrkimysten ilmaisu vähentää ihmisten välisiä ongelmia. Keskinäinen luottamus on hyvän vuorovaikutuksen edellytyksenä. Luottamusta edistää ja osoittaa parhaiten avautuva viestintä, missä oma näkemys tai pulma esitetään mahdollisimman aidosti. Tällainen viestintä toimii hyvin mm. ongelmanratkaisussa ja henkilökohtaisten ongelmien purkamisessa. Ymmärtämisen osoitukset, hyväksyvät ilmaukset kehittävät ja tehostavat vuorovaikutusta, tällainen palkitseva vuorovaikutus lisää halua toimia yhteistyössä. (Kauppila 2005, 22–23; 79–81.) Monet tekijät vaikuttavat parisuhteen laatuun, kuten esimerkiksi parisuhteen vuorovaikutus ja perheeseen liittyvät tekijät. Vuorovaikutus ja sen toimivuus ovat keskeisiä tekijöitä arvioitaessa parisuhdetyytyväisyyttä, joka on yksi osa parisuhteen laatua. (Rytönen & Hautasalo 1999, 7; 22.)

Saatujen tuloksien mukaan työskentelyn aikana oli tapahtunut muutoksia yksilö- sekä olosuhde tasoilla. Itsetunto ja minäkuva sekä kokemus elämänhallinnasta olivat vahvistuneet. Vanhempien voimavarojen lisääntyminen näkyi perheen voimavarojen lisääntymisenä, koettuna voimaantumisenä ja koko perheen hyvinvointina. Tulosten mukaan uusien parisuhdetaitojen juurruttaminen perheen arjen tilanteisiin vaatii pitkäjänteisyyttä, molempien puolisoitten sitoutumista, asioiden säännöllistä kertaamista sekä näihin muutoksiin tarvittavia voimavaroja. Tutkimuksen tulokset vastaavat Solmuja Parisuhteessa – työskentelylle asetettuja tavoitteita, joita ovat puhumisen ja kuuntelemisen- sekä ristiriitojen ratkaisu taidot.

Tässä tutkimuksessa saadut tulokset ovat pitkälti yhteneväisiä Minttu Ahosen ”Avaataan tästä” – tutkimuksen (2008) kanssa. Tutkimuksessa tutkittiin Solmuja Parisuhteessa – kurssista saatuja kokemuksia. Pariskuntien kokemukset parantuneista kommunikaatiotaidoista sekä tunnettyöskentelyn helpottumisesta olivat samanlaisia. Ohjaajia ja neuvoja koskevat palautteet olivat yhteneväisiä, heidän merkitystään työskentelyssä painotettiin. Ahosen tutkimuksessa kritiikkiä olivat saaneet seksuaalisuuden käsittely sekä kurssin rakenne, joka nousi kehittämiskohteeksi. Tässä tutkimuksessa perheiden kokemukset neuvonnan rakenteesta olivat hyviä. Rakenne koettiin selkeänä ja turvallisenä sekä yksilölliset tarpeet huomioivana. Seksuaalisuuden käsittelemiseen liittyviä tarpeita ei tämän tutkimuksen tuloksissa noussut esiin. (Ahonen 2008, 69–74.)

Solmuja Parisuhteessa – neuvontaan voidaan ennaltaehkäisevässä perhetyössä hakeutua itse, perheohjaajien suosituksesta tai muun yhteistyötahon ohjaamana, jolloin perheelle syntyy perhetyön asiakkuus. Lähettävinä tahoina voivat toimia esimerkiksi perheneuvola tai sosiaalitoimi. Solmuja Parisuhteessa – neuvonta voi toimia ennaltaehkäisevänä työnä parisuhdepulmien ollessa vielä pieniä tai kuntouttavana tekijänä esimerkiksi silloin, kun parisuhdetyöskentely liittyy kiinteäksi osaksi lapsen tai nuoren kokonaisvaltaista kuntoutumista. Lapsen ja nuoren kuntoutuksella on aina sosiaalinen ulottuvuus. Lapsi elää ja kuntoutuu osana sekä suhteessa omaan perheeseensä, elinympäristöönsä ja yhteiskuntaan. Lapsen kuntoutumiseen vaikuttaa erityisesti perheen aikuisten elämäntilanne. (Melamies ym. 2004, 104; 110; 120.)

Työstämällä parisuhdepulmia parannetaan vanhempien välistä vuorovaikutusta. Vanhempien parantunut vuorovaikutus heijastuu positiivisesti myös lapsen ja vanhemman väliseen vuorovaikutukseen. Avoin ja rakentava vuorovaikutus lisää vanhempien jaksamista sekä tukee heidän vanhemmuuttaan. Vanhempien kyky kokonaisvaltaisesti tukea lapsen tai nuoren ikätasoista kasvua ja kehitystä vahvistuu. Rytkönen ym. (1999) viittaavat Wallacen ja Gotliblin (1990) tutkimukseen, jossa tarkasteltiin vanhemmuuden merkitystä parisuhteeseen. Tutkimuksessa todettiin, että riittämättömyyden tunne vanhempana toimimisessa oli lisännyt vanhempien kuormittuneisuutta, joka puolestaan oli lisännyt parisuhteessa koettua tyytymättömyyttä. He viittaavat myös Rogersiin ja Whiteen (1998), joiden mukaan tyytyväisyys parisuhteeseen ja vanhemmuuteen ovat hyvin merkittävässä vastavuoroisessa suhteessa toisiinsa. (Rytkönen & Hautsalo 1999, 37; 39.) Näin ollen voidaankin todeta, että ennaltaehkäisevän perhetyön tarjoama tuki vanhemmuuteen ja parisuhteeseen liittyen on erittäin tärkeää.

7.2 Tutkimuksen luotettavuuden arviointia

Haastatteluaineiston luotettavuus on riippuvainen sen laadusta. Laatuun sisältyy, että kaikki haastateltavat on haastateltu samalla tavalla, heidän kertomansa on tallennettu ja tallenteet toimivat. Litteroinnit ja luokittelut ovat tapahtuneet samalla tavalla. Litteroinnit tulisi tehdä mahdollisimman nopeasti ja saman ihmisen toimesta. Tämä parantaa haastattelun laatua. Luotettavuuteen sisältyy myös muita asioita. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 185.)

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta on hankala pohtia perinteisillä reliaabeliuden ja validiuden käsitteillä, koska nämä perustuvat ajatukseen, että tutkija voi päästä käsiiksi objektiiviseen todellisuuteen ja totuuteen. Vaikka näitä käsitteitä ei voi näin suoraan käyttää, on tutkimuksen tarkoituksena edelleen paljastaa tutkittavien käsityksiä ja heidän maailmaansa mahdollisimman hyvin. Tällöin on pidettävä mielessä, että tutkija vaikuttaa saatavaan tietoon jo keräysvaiheessa ja kyse on koko ajan tutkijan tulkinnoista ja käsityksistä, joihin tutkittavien käsityksiä yritetään sovittaa. Tutkijan on kyettävä dokumentoimaan miten hän on päätenyt luokittelemaan ja kuvaamaan

tutkittavia juuri niin kuin on tehnyt. Tapa on pystyttävä todistamaan luotettavasti, vaikka toinen tutkija tulisi erilaiseen lopputulokseen. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 189.)

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta lisää tutkijan tarkka selostus tutkimuksen toteuttamisesta. Tarkkuuden on kosketettava tutkimuksen jokaista vaihetta. Aineiston hankinta pitää kertoa tarkasti. Haastatteluista kerrotaan myös käytetty aika, paikka, mahdolliset häiriötekijät ja virhetulkinnat sekä tutkijan itse arviointi tilanteesta. Aineiston analyysissä luokittelujen tekeminen on keskeistä, joiden perusteet pitää kertoa lukijalle. (Hirsjärvi ym. 2008, 227.)

Tutkimustiedon keräsin suoraan pareilta, joten tutkimustietoa voidaan pitää luotettavana kuvaamaan parin kokemusta työskentelymenetelmästä ja sen soveltuvuudesta ennaltaehkäisevän perhetyön työmenetelmäksi. Luotettavuutta lisää se, että tein haastattelut itse, auki kirjoitin ne sekä analysoin ja tulkitsin aineiston. Pyrin ymmärtämään haastateltavien kokemuksia ja eläytymään niiden merkityksiin heidän omaa elämäntilannettaan vasten. Luotettavuuden lisäämiseksi haastateltavilla oli mahdollisuus lukea litteroidut haastattelut ja tehdä siihen tarvittaessa haluamiaan muutoksia ja tarkennuksia. Kukaan haastatelluista ei halunnut muuttaa tai lisätä mitään esille ottamiinsa asioihin. Tekstissä käytetyistä lainauksista on muutettu haastateltavien puheenvuoroissa esiintyneet murre sanat, jotta tutkimushenkilöiden kotipaikkakuntaa ei tunnistettaisi.

Luotettavuuteen liittyy myös tulosten tulkinta, johon tutkijan tulisi saada myös teoreettista tarkastelua mukaan. Tutkijan tulisi kertoa mihin päätelmänsä perustaa ja millä perusteella esittää tulkintoja. Lukijaa voi helpottaa ja tulkintaa rikastuttaa ottamalla mukaan suoria lainauksia haastatteluista. (Hirsjärvi ym. 2008, 227.)

Omiin tuloksiini olen ottanut suoria lainauksia, jotka kertovat tuloksista oleellisimman. Olen myös vertaillut teoriaa ja tuloksia toistensa kanssa. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa on tärkeintä se, että tutkija joutuu koko ajan pohtimaan tekemiään ratkaisuja ja ottamaan kantaa sekä analyysinsä kattavuuteen, että tekemänsä työn luotettavuuteen. Laadullisen tutkimuksen pääasiallinen luotettavuuden kriteeri on tutkija itse. (Eskola & Suoranta 1998, 209.) Tutkimukseni luotettavuutta lisää se, että haastateltavat ovat lukeneet valmiin tutkimuksen ja hyväksyneet siinä tehdyt tulkinnat haas-

tattelusta. Tutkimusprosessi on kontekstisidonnainen, minkä vuoksi tutkimustulokset ovat aina sidoksissa haastattelutilanteeseen, siinä oleviin henkilöihin ja ilmapiiriin. Tästä johtuen haastatteluja ei voida suorittaa samanlaisina uudelleen, vaan niiden sisältö saattaa muuttua. (Hirsjärvi ym. 2008, 202.)

7.3 Tulosten hyödynnettävyys ja jatkotutkimushaasteita

Tutkimustuloksia voidaan hyödyntää osana parisuhdeneuvonnan ohjauksen suunnittelua. Tutkimustulokset auttavat entistä paremmin jäsentämään parien kokemusmaailmaa, mikä tuo neuvontaan ja ohjaukseen uutta näkökulmaa. Tutkimuksessa tuotettua tietoa voidaan käyttää perhe- ja parisuhdetyön suunnittelu- ja kehittämistehtävissä sekä osana lasten- ja perhekuntoutuksen suunnittelua.

Jatkossa olisi mielenkiintoista tutkia laajemmin parisuhdetyön merkitystä koko perheen ja elämänhallinnan näkökulmasta. Erilaisten tutkimusmenetelmien yhdistäminen voisi tuottaa laajalti tietoa, jota voitaisiin hyödyntää entistä toimivampien ohjaus-, neuvonta – ja tukimuotojen löytämiseksi.

LÄHTEET

- Ahonen, M. 2008. ”Avataan tästä” – Tutkimus Solmuja Parisuhteessa – kurssista. Diakonia-ammattikorkeakoulu, Helsinki. Sosiaalialan koulutusohjelma.
- Arnkil, T. & Seikkula, J. 2005. Dialoginen verkostotyö. Tammer – Paino Oy, Tampere.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Vastapaino, Tampere.
- Hirsjärvi, S., Hurme, H. 2000. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelunteoria ja käytäntö. Yliopistopaino, Helsinki.
- Hirsjärvi, S., Remes, P., & Sajamaa, P. 2008. Tutki ja kirjoita. Kirjayhtymä Oy 1997, 13.–14., osin uudistettu painos. Otavan kirjapaino Oy 2008, Keuruu.
- Häggman-Laitila, A., Ruskomaa, L. & Euramaa, K.-I. 2000. Varhaista tukea lapsiperheille. Kokemuksia Lapsiperhe-projektin perhetyöstä. Mannerheimin Lastensuojeluliiton julkaisuja. Käpylä Print Oy, Helsinki.
- Järvikoski, A., Härkäpää, K. 2006. Kuntoutuksen perusteet. Werner Söderström Osakeyhtiö 1.-3. painos, 2006, Helsinki.
- Karjalainen, V., Vilkkumaa, I. (toim.) 2004. Melamies, N., Pärnä, K., Heino, L. & Miller, H. Kuntoutus kanssamme. Ihmisen toimijuuden tukeminen. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus. Gummerus Kirjapaino Oy, Saarijärvi.
- Kataja ry. 2006. 10- vuotta kestävä parisuhteen puolesta. Esite.
- Kataja ry. Solmuja Parisuhteessa -neuvojan kirja.
- Kauppila, R. 2005. Vuorovaikutus- ja sosiaaliset taidot, vuorovaikutusopas opettajille ja opiskelijoille. Otavan Kirjapaino Oy, Keuruu.
- Keltingas-Järvinen, L. 2000. Tunne itsesi, suomalainen. Werner Söderström Osakeyhtiö 4. painos, 2004, Juva.
- Kinnula, A. 2006. Solmu parisuhteessa. Kataja ry, Uusimaa Oy.
- Lammi – Taskula, J., Karvonen, S. & Ahlström, S. (toim.) 2009. Lapsiperheiden hyvinvointi 2009. Terveystieteiden tutkimuskeskus. Yliopiston kirjapaino, Helsinki.
- Makkonen, M., Riikonen, E. & Vataja, S. 2002. Perhetyö – arkielämän taiteen ja kerätömyyden näkökulmasta. Teoksesta Onnismäki, J., Pasanen, H. & Spangar, T. (toim.) Ohjaus ammattina ja tieteenalana 2. Ohjauksen toimintakentät. PS- kustannus, Jyväskylä.

Muttonen, A (suom.) 1995. Miller, S., Miller, P., Nunnaly, E.W., & Wackman, D.B. 1991. Suhdetaitoja elämän kumppaneille, jotka haluavat päästä irti vanhasta ja oppia jotain parempaa. Vammalan Kirjapaino Oy.

Myllärniemi, A.2007. Lastensuojelun avohuollon perhetyö ammattikäytäntönä-jäsennyksiä perhetyöstä toimintatutkimuksen valossa. Soccan ja Heikki Waris – instituutin julkaisusarja 6/ 2007.

Määttä, P. 1999. Perhe asiantuntijana. Erityiskasvatuksen ja kuntoutuksen käytännöt. Opetus 2000. Atena Kustannus, Jyväskylä.

Pelkonen, M., Hakulinen, T. 2002. Voimavaroja vahvistava malli perhehoitotyöhön. Hoitotiede 14 (5).

Rantala, A. 2002. Perhekeskeisyys – puhetta vai todellisuutta? Työntekijöiden käsitykset yhteistyöstä erityistä tukea tarvitsevan lapsen perheen kanssa. Jyväskylä studies in education, psychology and social research. Jyväskylän yliopisto, Jyväskylä.

Reijonen, M (toim.) 2005. Voimaa perhetyöhön. Arjen tuki ja ammatillisen verkostot. Otavan Kirjapaino Oy, Keuruu.

Rytkönen, O. & Hautasalo, K. 1999. Laadukas parisuhde: Onnea ja vuorovaikutusta. Jyväskylän yliopiston perhetutkimusyksikön julkaisuja. Jyväskylän Yliopistopaino, Jyväskylä.

Siitonen, J. 1999. Voimaantumisteorian perusteiden hahmottelua. Oulu University Press, Oulu.

Sipari, S. 2008. Kuntouttava arki lapsen tueksi. Kasvatuksen ja kuntoutuksen yhteistoiminnan rakentuminen asiantuntijoiden keskusteluissa. Jyväskylä University Printing House, Jyväskylä.

Sirviö, K. 2006. Lapsiperheiden osallisuus terveyden edistämisessä – mukanaolosta vastuunottoon. Kuopion yliopistonjulkaisuja E. Yhteiskuntatieteet 132.

Veijola, A. 2004. Matkalla moniammatilliseen perhetyöhön. Lasten kuntoutuksen kehittäminen toimintatutkimuksen avulla. Oulu University Press, Oulu.

Vahtera, J., Uutela, A. 1994. Sosiaaliset verkostot ja sosiaalinen tuki terveysterveystieteenä. Duodecim 110.

Väisänen, L, Niemelä, M., & Surra, P. 2009. Sanat työssä, vuorovaikutus ammattitaitona. Vammalan Kirjapaino Oy, Sastamala.

LIITTEET

Liite 1. Haastattelulupa ja suostumus tutkimukseen osallistuminen

Liite 2. Tutkimuslupahakemus

Liite 3. Sopimus Solmuja parisuhteessa – projektin materiaalin luovuttamisesta opinnäytetyön tekemistä varten

Haastattelulupa ja suostumus tutkimukseen osallistuminen

Olen Satakunnan ammattikorkeakoulun Kuntoutusohjauksen- ja suunnittelun koulutusohjelman opiskelija ja teen opinnäytetyötä ennaltaehkäisevässä perhetyössä Kataja ry:n Solmuja parisuhteessa neuvonnasta. Kataja ry:n kanssa on laadittu erillinen sopimus yhteistyöstä opiskelijan, oppilaitoksen ja Kataja ry:n kanssa. Lisäksi on laadittu erillinen sopimus Solmuja parisuhteessa – projektin materiaalin luovuttamisesta opinnäytetyön tekemistä varten.

Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää tapaustutkimuksen keinoin ennaltaehkäisevän perhetyön kahden asiakasperheen kokemuksia Kataja ry:n Solmuja Parisuhteessa – neuvonnasta. Lisäksi opinnäytetyöni tarkoituksena on selvittää kuinka Solmuja Parisuhteessa työmenetelmän käyttö tukee ennaltaehkäisevän perhetyön perustehtävää eli lapsilähtöistä koko perheen tukemista. Tutkimus suoritetaan tapaustutkimuksena, joka soveltuu parhaiten tarkasteltavan asian tutkimiseen. Tutkimuksessa noudatetaan hyvää tieteellistä käytäntöä. Tutkimusaineistona ovat haastatteluiden lisäksi myös haastateltavien perheiden matkapäiväkirjat ja esitietolomakkeet sekä Kataja ry:n Solmuja parisuhteessa – projektiin kuuluva aineisto.

Opinnäytetyö on julkinen. Opinnäytetyön tekijä vastaa tutkimusryhmän jäsenten asemasta ja oikeuksista siten, ettei työssä esiinny tunnistetietoja. Tutkimuksen aikana aineistoa säilytetään lukitussa kaapissa. Työskentelyn päätyttyä palautetaan matkapäiväkirjat haastateltaville ja esitietolomakkeet perhetyöhön sekä haastattelun nauhoitukset tuhotaan.

Olen saanut riittävästi tietoa Solmuja Parisuhteessa neuvonta ennaltaehkäisevässä perhetyössä opinnäytetyöstä ja haluan osallistua siihen haastateltavana. Olen tietoinen, että osallistumiseni on vapaaehtoista.

Paikka ja päiväys _____
Allekirjoitus _____
Nimen selvennys _____

TUTKIMUSLUPAHAKEMUS

Haen lupaa suorittaa opinnäytetyöhön liittyvä tutkimus:

Jaana Joutsiluoma Satakunnan ammattikorkeakoulu Pori, kuntoutusohjauksen- ja suunnittelun koulutusohjelma.

Opinnäytetyön aihe:

Solmuja parisuhteessa – neuvonta ennaltaehkäisevässä perhetyössä, perheen kokemus tapaustutkimuksessa.

Tutkimuksen toteutuspaikka/-yksikkö:

XXX

Tutkimuksen:

- a) kohde/kohdejoukko: kaksi asiakasperhettä
- b) aineiston keruumenetelmä: haastattelut sekä esitietolomakkeet
- c) aineiston keruun ajankohta: marraskuu 2009 – helmi- / maaliskuu 2010
- d) tutkimusmenetelmä: tutkimuksen lähestymistapana on yksittäistapaustutkimus, jonka tuloksia analysoidaan aineistolähtöisellä analyysillä.

Opinnäytetyön ohjaajat:

Sirpa Saaristo ja Merja Sallinen

Satakunnan ammattikorkeakoulu Pori kuntoutusohjauksen- ja suunnittelun koulutusohjelma

02 /11 2009

Opinnäytetyöntekijä

LIITTEET: - tutkimussuunnitelma

**SOPIMUS SOLMUJA PARISUHTEESSA -PROJEKTIN MATERIAALIN
LUOVUTTAMISESTA OPINNÄYTETYÖN TEKEMISTÄ VARTEN**

Opiskelija saa käyttää opinnäytetyössään itse keräämänsä aineiston lisäksi seuraavaa Kataja ry:n Solmuja parisuhteessa -projektiin kuuluvaa aineistoa.

- Solmuja parisuhteessa -neuvojan kirja
- Solmuja parisuhteessa -neuvonnan työkirja
- Solmu parisuhteessa -kirjanen
- Solmuja parisuhteessa -esitteet neuvonnasta, neuvojakoulutuksesta, kurssista ja ohjaajakoulutuksesta
- Projektiseloste vuosille 2006–2008
- Projektiseloste vuosille 2009–2010
- Solmuja parisuhteessa -loppu- / väliraportti

Opiskelija ei saa luovuttaa saamaansa materiaalia eteenpäin. Hänellä ei ole myöskään oikeutta hyödyntää materiaalia opinnäytetyönsä ulkopuolella esimerkiksi järjestämällä Solmuja parisuhteessa -neuvontaa, -ryhmiä tai kouluttamalla työntekijöitä. Jos materiaaliin viittaa opinnäytetyön ulkopuolella esimerkiksi luennossa, opinnäytetyön tekijän velvollisuus on huolehtia riittävästä lähdetiedoista. Neuvojan kirjan ja työkirjan suhteen on toimittava luottamuksellisesti.

Opinnäytetyön tekijä *Jaana Joutsiluoma*

Oppilaitos Satakunnan ammattikorkeakoulu, Pori.
Kuntoutusohjauksen- ja suunnittelun koulu-
tusohjelma

Yhteystiedot xxx

Tästä sopimuksesta on tehty kaksi samansisältöistä kappaletta: toinen opinnäytetyön tekijälle, toinen Kataja ry:lle.

Opinnäytetyön tekijän allekirjoitus ja päiväys

Kataja ry:n edustajan allekirjoitus, nimenselvennys ja päiväys